

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธนภัทร จันทรสว่าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มีนาคม 2552

การศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ธนภัทร จันทรสว่าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มีนาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ธนภัทร จันทร์สว่าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มีนาคม 2552

ธนภัทร จันทรสว่าง. (2552). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตน
เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการ
ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนและเพศต่างกัน รวมทั้งศึกษาผล
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับเพศที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
สำนักงานเขตบางแค จำนวน 460 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random
Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการ
ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการ
ปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมี
ประสิทธิภาพและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .899 มีค่าความ
เที่ยงตรงตามสภาพเท่ากับ .923 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ผ่านเกณฑ์
2. นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อ
ส่วนรวม โดยรวม และ รายด้านสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมกับด้านการใช้ทรัพย์สิน
ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ไม่พบความแตกต่าง
4. ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียน กับตัวแปรเพศที่ส่งผลร่วมกัน
ต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน พบว่ามี
ผลปฏิสัมพันธ์เฉพาะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ
ไม่พบผลปฏิสัมพันธ์

A STUDY OF DESIRABLE CHARACTERISTICS TO CONDUCT AND BE PRODUCTIVE
TO THE PUBLIC OF LEVEL 2 STUDENTS AT SCHOOL UNDER BANGKOK
METROPLITAN ADMINISTRATION

AN ABSTRACT
BY
TANAPAT CHANSAWANG

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Education Measurement
at Srinakharinwirot University
March 2009

Tanapat Chanswang. (2009). *A study of desirable characteristics to conduct and be productive to the public of level 2 students at schools under Bangkok Metropolitan Administration service area office*. Master Thesis , M.Ed.(Educational Measurement). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Chusri Wongrattana, Assist. Prof. Raweewan Panpanich.

This purposes of this research were to study and compares the desirable characteristics to conduct and be productive to the public of the students which had different grade level and sex and to study the interaction effect between the grade level and sex. The samples the samples were 460 level 2 students at schools under Bangkok Metropolitan Administration service area office which were selected by Two – Stage Random Sampling. The instrument was questionnaire about desirable characteristics to conduct and be productive to the public which consisted of 4 parts. They are being generous and not taking advantage from others social activity. participation for society Effective utilization of public assets environment. Conservation. Reliability of the questionnaire was .899 and concurrent validity was .923. The data were analyzed by using mean standard deviation and Two – way Analysis of Variance.

The results of this study indicated that :

1. Students in Prathom 4, 5 and 6 had the desirable characteristics to conduct and be productive to the public were at criteria level.
2. Female students had the desirable characteristics to conduct and be productive to the public higher than male students statistical significant at .01 level.
3. Students in Pratom 4, 5 and 6 had different desirable characteristics to conduct and be productive to the public statistical significant at .01. When considered each aspect, it found that aspect of and environment conservation statistical significant at .05 level.
4. There was interaction effect between grade level and sex variable in aspect of environment conservation statistical significant at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ

ธนภัทร จันทรสว่าง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี เป็นเพราะ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ เสนอแนวคิดและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่มาโดยตลอด ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์ และ อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง ซึ่งเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ได้ให้คำแนะนำ ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้วิจัยขอกราบระลึกพระคุณครูบาอาจารย์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการ ทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ขวลิต รวยอาจิณ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และให้การอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ธนภัทร จันทร์สว่าง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ.....	8
เอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	10
เอกสารที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	20
เอกสารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม.....	24
เอกสารที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาประเมินคุณภาพภายนอก.....	34
เอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	36
เอกสารที่เกี่ยวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	78
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	78
สรุปผลการวิจัย.....	79
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	92
ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือรายข้อ.....	94
ภาคผนวก ค ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น.....	96
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	98

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	53
2 จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ที่ได้จากการสุ่มในขั้นตอนที่ 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในสำนักงานเขตบางแค.....	54
3 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นเรียนและเพศ.....	55
4 เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้ง 4 ด้าน.....	62
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมรายด้านจำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน....	71
6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนคะแนนการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนกับเพศต่างกัน จำแนกเป็นรายด้านและโดยภาพรวม.....	73
7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตน เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน จำแนกรายด้าน.....	75
8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงในแต่ละระดับชั้น และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละเพศ.....	76
9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม.....	95
10 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 50 ข้อ.....	97

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 ลำดับการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม.....	45
3 ลำดับชั้นในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
4 กราฟแสดงผลปฏิสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	77

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเป็นมนุษย์ รู้จักความเสมอภาคและรักษาศักดิ์ศรี ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 5-6, 12-15)

นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้เป็นข้อแรกคือ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 7) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาชาติใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมาตรฐานที่ 1 คือ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองและพลโลก และเพื่อให้การจัดการศึกษาได้มาตรฐาน มีคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548: 2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีหน้าที่ในการพัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาตรงตาม ความมุ่งหมาย

และหลักการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 24-25) ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาได้กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553) มาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นตัวบ่งชี้ที่เพิ่มเติมจากการประเมินในรอบแรก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549: 26) ซึ่งในการประเมินรอบแรกปี (พ.ศ. 2542- 2548)ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในมาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มีตัวชี้วัดทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1) มีวินัยมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา ตัวบ่งชี้ที่ 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต ตัวบ่งชี้ที่ 3) มีความกล้าหาญเพื่อพ่อแม่ ตัวบ่งชี้ที่ 4) ประหยัด ส่วนสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้กำหนดเพิ่มตัวบ่งชี้ที่ 5) คือ มีความกตัญญูดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประเมินคุณภาพการศึกษา ในรอบสอง (พ.ศ.2549-2553) สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาได้กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 6)ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นตัวบ่งชี้ที่เพิ่มเติมจากการประเมินในรอบแรกเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตรงตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งจะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดหมายและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ ได้มาตรฐานเป็นที่ต้องการและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงต้องมีการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ในระดับใดเพื่อนำผลการวิจัยไปวางแผนพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสำหรับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ในระดับใด นักเรียนที่มีเพศต่างกันและระดับชั้นต่างกัน จะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนของชาติ อีกทั้งยังช่วยให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอน เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้นักเรียน
ซึ่งจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพของชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของ
นักเรียนจำแนกตามเพศและระดับชั้น
3. เพื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนที่มีผลต่อคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค
เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถนำผล
ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับปรุงและส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มี
ระดับสูงขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค จำนวน 12 โรงเรียน จำนวน 129 ห้องเรียน
รวมนักเรียนทั้งหมด 4,679 คน เป็นเพศชาย 2,334 คน เป็นเพศหญิง 2,276 คน โดยเป็นนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 จำนวน 36 ห้องเรียน จำนวน 1,409 คน เป็นเพศชาย 719 คน เป็นเพศ
หญิง 690 คน นักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 42 ห้องเรียน จำนวน 1,615 คน เป็นเพศ
ชาย 815 คน เป็นเพศหญิง 800 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 ห้องเรียน
จำนวน 1,655 คน เป็นเพศชาย 869 คน เป็นเพศหญิง 786 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค จำนวน 460 คน แบ่งเป็นนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 132 คน เป็นเพศชาย 66 คน เป็นเพศหญิง 66 คน นักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 164 คน เป็นเพศชาย 82 คน เป็นเพศหญิง 82 คน และนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 164 คน เป็นเพศชาย 82 คน เป็นเพศหญิง 82 คน โดยการสุ่ม สองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 เพศ จำแนกเป็น

1.1.1 เพศชาย

1.1.2 เพศหญิง

1.2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

1.2.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.2.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้ง 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น

2.2 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.3 ด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติตนด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงผลดีที่จะเกิดแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และส่งผลให้สังคมมีความสุข ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่ผู้อื่น การทำความดีให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน การใช้กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น รวมถึงการสละความสุขสบายหรือผลประโยชน์ของตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

1.2 การปฏิบัติกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม หมายถึง การทำความดีให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน เข้าไปช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังทรัพย์ ตามความสามารถของตนเอง ซึ่งผลของการกระทำจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยมิหวังผลตอบแทน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์

1.3 การใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีส่วนร่วมรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน และชุมชน การใช้ทรัพย์สินและวัตถุสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมอย่างคุ้มค่า เช่น การดูแลอาคารสถานที่ให้สะอาด การใช้โต๊ะเรียน หอมน้ำ เครื่องคอมพิวเตอร์ ม้าหินอ่อน ถาดข้าว ห้องสมุด อุปกรณ์กีฬา เครื่องเล่นสนาม สวนหย่อม ตู้โทรศัพท์ อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดและใช้งานได้ยาวนาน

1.4 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนกลุ่มใหญ่อย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะเวลาที่นานที่สุดและก่อให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด โดยการใช้อย่างประหยัด การนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งมาใช้แทนอีกอย่างหนึ่ง ตลอดจนการบำบัดฟื้นฟู

3. แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
หมายถึง ชุดข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดและเอกสารเกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบวัดมุ่งถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของนักเรียนเกี่ยวกับการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีจำนวน 40 ข้อ แต่ละข้อความจะประกอบด้วยมาตรวัด 3 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัติบ้าง ปฏิบัติเป็นประจำ เพื่อใช้ตรวจสอบคุณลักษณะของผู้มีการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยหาคุณภาพของแบบวัดดังนี้

3.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ตรงตามนิยาม ซึ่งวัดโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC)

3.2 อำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัด หมายถึง คุณลักษณะที่สามารถจำแนกหรือแยกผู้ตอบเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

สูงกับผู้ที่มิมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต่ำ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

3.3 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด หมายถึง คุณลักษณะของแบบวัดที่สามารถวัดผลนักเรียนได้อย่างคงที่แน่นอน ซึ่งการวัดครั้งนี้ คำนวณจากค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – coefficient)

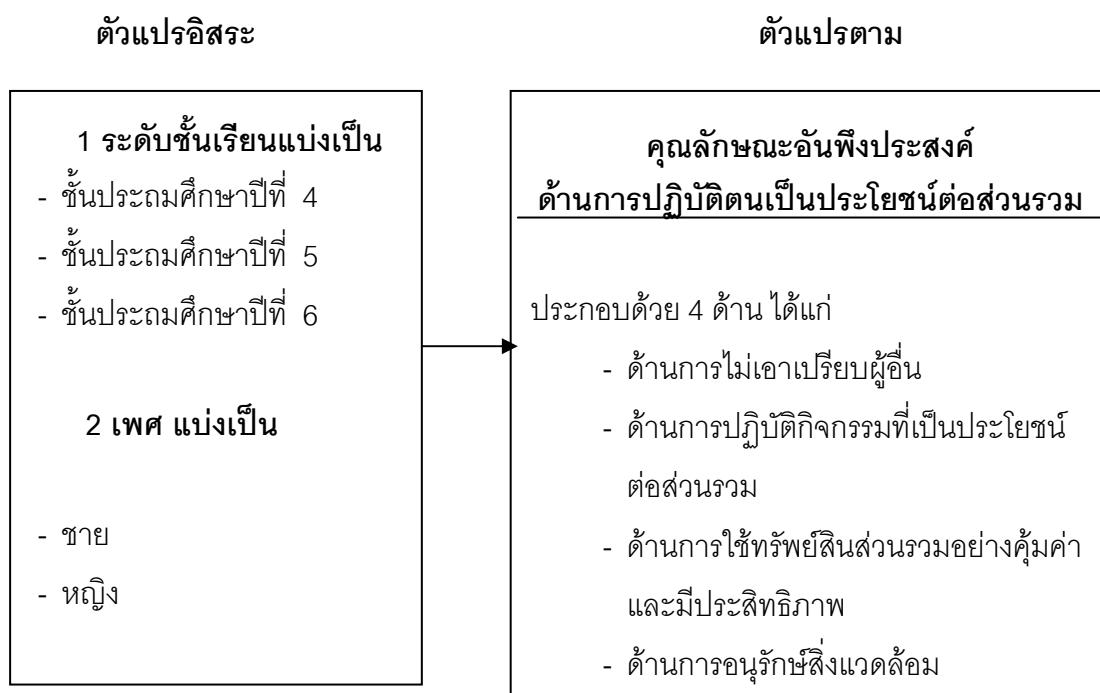
3.4 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบสอบถามที่วัดได้ตรงกับการปฏิบัติจริง แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ถ้าเด็กนักเรียนทำได้คะแนนสูงจากการตอบแบบวัด การปฏิบัติจริงของเด็กนั้นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงด้วย

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการวัดผลทางการศึกษามีคุณวุฒิทางการศึกษาปริญญาโทสาขาวัดผลการศึกษา จำนวน 5 ท่าน และมีประสบการณ์ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งจะเป็นผู้ประเมินแบบวัดเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยตัวแปรอิสระ ระดับชั้นเรียนได้แก่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง ตัวแปรตามได้แก่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประกอบด้วย 4 ด้านคือด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการใช้ทรัพยากรส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการวิจัยในครั้งนี้ เพศและระดับชั้นที่แตกต่างกันจะส่งผลให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแสดงถึง ความความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนและเพศกับการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

จากทฤษฎี / หลักการ และข้อค้นพบของงานวิจัยที่ผ่านมา ตลอดจนข้อสันนิษฐานตามขอบเขตประชากร คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกัน
2. นักเรียน ที่อยู่ระดับชั้นแตกต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกัน
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นส่งผลร่วมกันต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. เอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. เอกสารที่เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. เอกสารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. เอกสารที่เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาประเมินคุณภาพภายนอก
6. เอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
7. เอกสารที่เกี่ยวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. มาตรฐานการศึกษาชาติ

จากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนไทยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรฐานไว้ 3 มาตรฐานและ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้คนไทย เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย ในมาตรฐานนี้มีทั้งหมด 5 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

ตัวบ่งชี้ 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำเนินชีวิตและการพัฒนา

ตัวบ่งชี้ 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

ตัวบ่งชี้ 1.4 ทักษะทางสังคม

ตัวบ่งชี้ 1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายตรงตามความต้องการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ครู คณาจารย์รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและใช้สื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ จากมาตรฐานที่ 2 มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 3 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ 2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ 2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณธรรม

ตัวบ่งชี้ 2.3 มีการบริหารจัดการให้ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 3 แนวการจัดสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคมแห่งความรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ จากมาตรฐานที่ 3 มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

ตัวบ่งชี้ 3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ และกลไกการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับมิติของสังคม

จากพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สรุปได้ว่าจากพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับชาติที่มีหลักการในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทย สังคมไทย ให้เป็นสังคมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกันระหว่างความรู้กับคุณธรรม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคนไทยพัฒนาประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาประเทศได้ โดยมีการกำหนดมาตรฐานไว้ 3 มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 และการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการจัดตั้งคณะกรรมการเรียนรู้

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดโครงสร้างเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดหมาย คือ

1. แบ่งเป็นระดับช่วงชั้น โดยกำหนดการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน คือ

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

2. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะและค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระ คือ

- 2.1 สาระภาษาไทย
- 2.2 สาระคณิตศาสตร์
- 2.3 สาระวิทยาศาสตร์
- 2.4 สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สาระสุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 สาระศิลปะ
- 2.7 สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

จากสาระการเรียนรู้เป็นการมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมที่สอดแทรกไว้ในกลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่

สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในสาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระการเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี ค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมและศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตนเอง บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 : หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเศรษฐกิจอย่างพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจ และดำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 : ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 : ดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ และงานธุรกิจ

กรอบการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรการศึกษาของประเทศมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วยหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งสำหรับการจัดการศึกษาทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษา

สำหรับผู้ที่มีความสามารถเฉพาะทางเป็นต้น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน และหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจัดทำขึ้นโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน และหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจัดทำขึ้นโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางไปพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลก

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีกรอบการประเมินตามหลักสูตรแกนกลาง และแนวดำเนินการในการวัดและประเมินผลการเรียนที่สถานศึกษาต้องพิจารณานำไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติให้เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาของตนดังนี้

1. ข้อกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่สถานศึกษาจะนำไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับแต่ละสถานศึกษานั้น มีข้อกำหนดที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนดังนี้

1.1 ดำเนินการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้และ พัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียน เพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการและค่านิยมอันพึงประสงค์จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนต่างๆ หรือไม่เพียงไร ซึ่งจะเป็นข้อมูลสะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษาและผู้ปกครอง นำไปพัฒนาผู้เรียนให้ บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและตัดสิน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1.2 ดำเนินการประเมินระดับสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลการเรียนและ พัฒนาการของผู้เรียนปลายปีหรือปลายภาค และเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้น เพื่อจะนำผลไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งนำผลการ ประเมินไปใช้พิจารณาตัดสินผลการเรียนรายวิชา และตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น ดำเนินการประเมิน คุณภาพการศึกษาระดับชาติได้แก่ การประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของ แต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปี ที่ 6 ในระดับชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดให้มีการประเมินในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามความจำเป็น เป็นรายปีไป ข้อมูลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของชาติได้ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ ผู้เรียนได้เข้ารับการประเมินผลระดับชาติและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการประเมิน

อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณภาพทางการศึกษาที่แท้จริงของผู้เรียนของสถานศึกษา และของประเทศชาติ

1.3 ดำเนินการตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น และจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.3.1 ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านช่วงชั้นที่ 1 และให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านช่วงชั้นที่ 2

1.3.2 ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบการศึกษามาคบบังคับ

1.3.3 ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จบการศึกษาคบบังคับ

การตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นหรือจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องตัดสินตามเกณฑ์มาตรฐาน ต่อไปนี้

1) เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษามาคบบังคับ))

ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2) เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาคบบังคับ)

2.1 ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.2 ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.3 ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.4 ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.5 ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน และเป็นเอกสารหลักฐานทางการศึกษา

2.6 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งได้ศึกษามาจากต่างรูปแบบการศึกษาและต่างสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นผลการเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่ตนกำลังศึกษาอยู่

2. หลักการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนและพัฒนาการต่างๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปอย่างแท้จริงของผู้เรียน ในขณะเดียวกันการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาจะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้

เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการของการศึกษาขั้นพื้นฐานและถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียน จึงกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้

2.1 สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2.2 การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.3 การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

2.4 การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับช่วงชั้นของผู้เรียน

2.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้

2.6 ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่างๆ

2.7 ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงคุณวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

3. ภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

จากกรอบการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 และหลักการวัดประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อนำผลไปประมวลกับแนวการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีภารกิจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่จะต้องดำเนินการดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545: 5-8)

3.1 การประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้

เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ตามหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น ภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ มีดังนี้

3.1.1 กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.1.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินผลการประเมินการผ่านการเรียนรู้ที่คาดหวังรายข้อ

3.1.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายปี

3.1.4 ประเมินผลการเรียนระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการประเมินผลระดับห้องเรียน

3.1.5 ประเมินผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

3.1.6 ประเมินตัดสินผลการเรียนสาระการเรียนรู้ผ่านช่วงชั้น

3.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรสถานศึกษา กำหนด ภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 กำหนดจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละกิจกรรม

3.2.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านกิจกรรมแต่ละกิจกรรม จำแนกเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละประการ และเกณฑ์สำหรับตัดสินเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

3.2.3 ประเมินผู้เรียนระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม

3.2.4 ประเมินผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม

3.2.5 ประเมินตัดสินผลการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น

3.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่ผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร ภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของสถานศึกษา

3.3.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ

3.3.3 กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

3.3.4 ประเมินการแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามแนวทาง และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด

3.3.5 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค

3.3.6 ประเมินตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น

3.4 การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ

เป็นการประเมินความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความของผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร ภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ มีดังนี้

3.4.1 กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความสำหรับหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น

3.4.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการประเมินมาตรฐานการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความแต่ละประการ ดังนี้

1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ ที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วย

1.1) เข้าใจและใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน หรือแก้ปัญหา หรือสร้างผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์

1.2) เข้าใจและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ศึกษาอย่างมีวิจารณญาณ และพูดสะท้อนความรู้ ความคิด ความรู้สึก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3) สามารถใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสารแสดงถึงความเข้าใจ ความคิด การวิเคราะห์สิ่งที่ได้ศึกษา หรือเป็นผลการดำเนินงาน หรือการรายงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ระดับคุณภาพที่แสดงการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ กำหนดเป็น 3 ระดับ

2.1) ระดับพึงพา หมายถึง ผู้เรียนแสดงความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความ ได้โดยมีผู้ชี้แนะแล้วทำตามจนเกิดผลสำเร็จ

2.2) ระดับอิสระ หมายถึง ผู้เรียนแสดงความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความ ได้โดยคิดเองไม่ได้อาศัยผู้ชี้แนะ

2.3) ระดับพัฒนา หมายถึง ผู้เรียนแสดงความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความ ได้ด้วยตนเองและสามารถแนะนำหรืออธิบายให้บุคคลอื่นทำตามได้

3.4.3 วิธีการวัดประเมินผลเพื่อตัดสินการอ่านให้พิจารณาจาก

1) ผลการตัดสินจากการวัดผลประเมินผลของครูผู้สอนใน 8 สาระการเรียนรู้ ผลการตัดสินจากการมอบหมายงานให้ปฏิบัติเป็นกลุ่ม ในลักษณะโครงงาน หรือโครงการต่างๆ ในการส่งเสริมความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความ

2) ผลการตัดสินจากการทดสอบความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความ

3.4.4 ผลการตัดสินจากการประเมินของอาจารย์ที่ปรึกษา หรือนักเรียนประเมินตนเอง

3.4.5 การประเมินผลให้พิจารณาจากผลการประเมินในข้อ 3.4.3 แล้ว พิจารณาโดยภาพรวมว่าผู้เรียนในระดับคุณภาพใดเป็นส่วนมากจึงตัดสินการผ่านความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความในระดับนั้น ดังนี้

“ผ่าน” ได้ระดับคุณภาพ อิสระ หรือ พัฒนา

“ไม่ผ่าน” ได้ระดับคุณภาพ พึงพา

3.5 การประเมินตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือจบหลักสูตร เป็นการประเมินตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ให้เป็นผู้ผ่านช่วงชั้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือปีที่ 6) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และจบหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

3.6 การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ

เป็นการตัดสินให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติด้วยวิธีการ เครื่องมือประเมินมาตรฐานระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในแต่ละปี

3.7 การเทียบโอนผลการเรียน

เป็นการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนที่ศึกษาจากสถานศึกษาอื่นหรือรูปแบบการศึกษาคือ ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา

3.8 การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา

เป็นการจัดทำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลแสดงผลการดำเนินการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง และเป็นเอกสารหลักฐานแสดงวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียน

3.9 การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียน

เป็นการจัดแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนด้านต่างๆ ให้สามารถเรียนรู้และเกิดพัฒนาการตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อความสำเร็จในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

3.10 การกำกับติดตามและประเมินผลการเรียน

เป็นการวางระบบและแผนงานการตรวจสอบการดำเนินการประเมินผลการเรียนของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่ได้กำหนดให้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทันเหตุการณ์

3.11 การรายงานผลการประเมินผลการเรียน

เป็นการรายงานผลการดำเนินงานประเมินผลการเรียนระดับต่างๆ ให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อรับทราบความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้

3.12 การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลของสถานศึกษา

เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ให้การประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้อง ยุติธรรม และมีผลการดำเนินงานที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับทั้งด้านสังคมและกฎหมาย ซึ่งสถานศึกษาอาจจัดทำเป็นระเบียบของสถานศึกษาได้

4. แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรงและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนด้วย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

4.1 การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

4.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.4 การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ

4.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (National Test) ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. เอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากสถานการณ์และสภาพบ้านเมืองประเทศไทยในปัจจุบันเป็นหลักฐานที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นก็ได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความพัฒนาเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมากผลของความเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อาทิ เช่น ปัญหายาเสพติดอาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่น บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเริงรมย์ โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานและละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม มลภาวะเป็นพิษ ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาสุขภาพ ทั้งทางกายและทางจิตเหล่านี้ ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคม ซึ่งท่านพุทธทาส (2517: 25-115) เรียกว่า เป็นภาวะจิตทรมานในอารย

ธรรมแผนใหม่ ภาวะเหล่านี้ได้ค่อยๆ ก่อตัวและเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเมื่อยิ่งมาประจวบกับภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกด้วยแล้ว ปัญหาต่างๆ ก็จะมีทวีความรุนแรงจนถึงขั้นวิกฤติ

เนื่องจากการศึกษาบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ จึงควรมีการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศ อันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมได้อย่างแท้จริง (ทิตินา แชมมณี. 2543: 226-227)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดให้สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่ต้องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและ ค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อทราบ ความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนา คุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนต้องผ่าน การประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่านช่วงชั้นการประเมินดังกล่าวเป็นการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากคุณลักษณะที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทุกกลุ่ม เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2458: 2) ได้ให้ความหมายไว้ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม ดังนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจจะกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ ตลอดจนวิสัยทัศน์ของ

สถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

จรรยา มิลินทร์ และคณะ (กองแผนงาน. 2541) ได้ให้ความหมายไว้ในพจนานุกรมศัพท์การศึกษาว่า “คุณลักษณะ” คือ ลักษณะของบุคคลที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ลักษณะทางกาย ได้แก่ รูปร่าง สีผิว และอื่น ๆ กับลักษณะทางสมอง ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา ฉลาด ใจ ความถนัด เป็นต้น

เดโช สนวนานนท์ (กองแผนงาน. 2541) ได้ให้ความหมายไว้ในพจนานุกรมจิตวิทยาว่า “คุณลักษณะ” คือ ลักษณะใดลักษณะหนึ่งของบุคคล ที่เป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้น ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างของบุคคลผู้นั้นกับบุคคลอื่นได้ เนื่องจากคุณลักษณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกลักษณะ จึงศึกษาคุณลักษณะต่าง ๆ จากทฤษฎีบุคลิกลักษณะ ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะนิสัย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการศึกษาค้นคว้า

วิรุณ วิทยาประเสริฐ (2545) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะไว้ว่า คุณลักษณะหมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ (อารมณ์) ด้านความรู้ (สติปัญญา) และด้านทักษะและการประกอบอาชีพ (สังคม) รวมทั้งพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ทางด้านการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลซึ่งเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล สามารถแยกความแตกต่างกับลักษณะของบุคคลอื่นได้

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นเองได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินเชิงวิจัย มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. **แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน** คณะกรรมการควรประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยคณะกรรมการจะมีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนา แนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และแนวทางการปรับปรุงซ่อมเสริมผู้เรียน

2. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความจำเป็น และความต้องการของสถานศึกษา โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นอาจจะซ้ำหรือแตกต่างจากคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรหรือมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นก็ได้

สำหรับจำนวนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นให้พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้สูงสุดในการปลูกฝังคุณลักษณะต่างๆ ให้เกิดที่จิตใจของนักเรียนอย่างแท้จริง

3. กำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งมี 2 ลักษณะดังนี้

1. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน มอบหมายให้ผู้สอนดำเนินการพัฒนา ประเมินผล และแก้ไขปรับปรุงผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นอกห้องเรียน ให้นักุลากรของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนา ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งในลักษณะของการร่วมกิจกรรมต่างๆ หรือการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในและนอกสถานศึกษา

4. ดำเนินการประเมินผู้เรียนรายภาค เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาค ผู้สอนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำเนินการประเมินผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสามารถเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการได้ การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การรายงานตนเอง ฯลฯ ทั้งนี้จะต้องเหมาะสมกับกิจกรรมและคุณลักษณะที่จะประเมิน

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามการจัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แบ่งการประเมินผลออกเป็น 3 ระดับ

ดีเยี่ยม	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ประพฤติเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนทั่วไป
ดี	หมายถึง	ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ประพฤติดีตามปกติ
ควรปรับปรุง	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

5. การประมวลผลการประเมินรายภาค ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละฝ่ายทำการประเมินและรวบรวมข้อมูลการประเมินคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แล้วส่งต่อไปให้คณะกรรมการฯ นำไปทำการประมวลผลและพิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะแต่ละประเภทตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. การแจ้งผลและซ่อมเสริม คณะกรรมการฯ แจ้งผลการตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เรียนนำไปกรอกในเอกสารแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบต่อไป พร้อมกับการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ควบคุมและพัฒนาตนเองในการถือปฏิบัติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ดีขึ้น รวมทั้งมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรมคุณความดีชดเชยตามแนวทางที่โรงเรียนได้กำหนดไว้

7. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น การพิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อตัดสินให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น คณะกรรมการฯ ควรสรุปจากผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย และแนวโน้มการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการจากผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนที่ได้บันทึกไว้

จากการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงสรุปได้ว่า เป็นการประเมินคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมลักษณะอื่น ๆ ที่สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน พร้อมทั้งสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายภาค รายปี หรือสิ้นสุดการเรียนในแต่ละ ช่วงชั้น โดยสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เอง แต่สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การประเมินผลจากสถานศึกษากำหนดขึ้นเป็น 3 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่านเกณฑ์

4. การปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ความหมายของการปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีผู้ให้ความหมายของการปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้หลายท่าน ดังนี้

บรรจง ชูสกุลชาติ (2533: 308) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้ว่า “เป็นการช่วยเหลือสังคม และได้ยกตัวอย่างประเภทของการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การแนะนำให้แก่ปัญหาชีวิตด้วยความถูกต้อง หรือการให้อภัย ให้คำยกย่องสรรเสริญ หรือการให้สิ่งของที่เป็นรูปธรรม การทำบุญตักบาตร การบริจาคในลักษณะต่างๆ และการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2539: 8) ได้ให้ความหมายของการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมว่า “การทำประโยชน์แก่เขา คือช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชววยช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยเหลือปัญหา และช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรมช่วยเหลือส่งเสริมให้คนมีความเชื่อถูกต้อง ให้ประพฤติดั่งที่ดั่งงาม ให้มีความเสียสละ และให้มีปัญญา” ได้แบ่งประเภทของการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ 1) ชวนชววยช่วยเหลือให้งานสำเร็จ

ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งด้านกำลัง ความคิด กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ เช่น การช่วยเหลือกันในรอบครัวระหว่าง พ่อ แม่ กับลูกๆ การช่วยเหลือระหว่างญาติต่อญาติ เพื่อนต่อเพื่อน รวมทั้งเพื่อนร่วมชาติต่อเพื่อนร่วมชาติ 2) การชักนำในทางที่ดีช่วยด้านสติปัญญา ความคิดเห็น การนำเรื่อง การปรับปรุงด้านอาชีพความเป็นอยู่ต่างๆ ด้านสุขภาพร่างกาย และโดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกให้แก่คนรู้จักช่วยเหลือตนเองและสังคมของตน

ธัญญภรณ์ ทาธีธาร (อ้างถึง อังสนา ภทราญวรรตน์. 2533: 30) ได้ให้ความหมายของการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้ว่า เป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงความต้องการ และความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน ความต้องการดังกล่าว เกิดจากความบังเอิญ และบุคคลนั้นเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2540: 23-24) ได้กล่าวถึงลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมว่า ประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมีน้ำใจ เอื้ออาทร มีจิตเมตตา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อม อำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น

กนก จันทขจร (2542 : 10) ได้กล่าวถึงความหมายของการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม คือ การปฏิบัติเพื่อผู้อื่น ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นได้สุข หรืออยากช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ตามกำลังความสามารถ พฤติกรรมแบบนี้จะทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นที่รักของบุคคลอื่น เมื่อมีความรู้คู่คุณธรรม มีหน้าที่การงาน และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ดีแล้ว ย่อมนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น สามารถช่วยพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เป็นคนคุณภาพที่สังคมต้องการ

ประเวศ วะสี (2545 : 151-154) ได้กล่าวถึงการเสียสละส่วนรวมและการพัฒนาทางจิตวิญญาณว่า เป็นการฝึกให้คนรู้จักการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ซึ่งมีหลายประการ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทางวัตถุสิ่งของและทางปัญญา การให้ทางใจ เช่น การให้ความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้มีความทุกข์ การร่วมทุกข์เป็นการให้ที่สำคัญยิ่ง การให้ทางวาจา เช่น การพูดเห็นอกเห็นใจ การพูดไพเราะ หรือพูดให้กำลังใจ หรือพูดให้คำแนะนำในทางที่ถูกต้อง การให้วัตถุสิ่งของ การรู้จักเสียสละวัตถุสิ่งของให้กับผู้อื่นด้วยความเต็มใจเป็นประจำ เป็นความก้าวหน้าทางจิตมากและเป็นฐานกำลังให้เสียสละในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

ธัญญภรณ์ ทาธีธาร (2548 : 8) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นพฤติกรรมที่บุคคลทำโดยมีความตั้งใจ ที่จะให้เกิดผลต่อตนเอง ต่อผู้ใกล้ชิด และต่อสังคม โดยเมื่อการ

กระทำนั้นขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตน หรือผู้ใกล้ชิดกับผลประโยชน์ต่อสังคมหรือส่วนรวม บุคคลผู้นั้น จะยึดผลประโยชน์ของสังคมหรือส่วนรวมเป็นสำคัญ

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกโดยการช่วยเหลือผู้อื่น ตามกำลังความสามารถ อาจจะช่วยเหลือในลักษณะของการบริจาคให้สิ่งของ การช่วยเหลือด้วยร่างกาย ด้วยกำลังปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน จึงถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการไม่เอาเปรียบผู้อื่น

การไม่เอาเปรียบผู้อื่นเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมที่น่าชื่นชมในส่วนบุคคลที่ต้องการให้มีให้เกิดแก่สังคม ชุมชน จะเป็นสิ่งที่จรรโลงสังคมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข การไม่เอาเปรียบผู้อื่น พุทธอีกนัยหนึ่งก็คือ พฤติกรรมของผู้เสียสละ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้

บรรทม มณีโชติ (2530 : 25) ได้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการเสียสละ

1. การให้ปัน หมายถึง การช่วยเหลือหรือให้ผู้อื่นในด้านทรัพย์สินของ ความรู้ และแรงงาน.

2. การเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การอุทิศตนเพื่องานสังคม

3. ความมีน้ำใจ หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูด และการกระทำ

4. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น หมายถึง การสละ เท่าหรือมากกว่าผู้อื่น

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2541 : 128-133) ได้กล่าวว่า “ความเสียสละเป็นทาน หมายถึง การให้สิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ” และได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรให้ และสิ่งที่ไม่ควรให้ในทางปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นคุณและโทษแก่ผู้รับ ในทัศนะของพระสมชาย ฐานวุฑโฒ ได้จำแนกไว้ดังนี้

1. สิ่งที่ควรให้

1.1 วัตถุ สิ่งของหรือทรัพย์สินสมบัติเงินทอง

1.2 ความรู้ ศิลปะ วิทยาการ คือ คำแนะนำ สั่งสอน ชี้แจง

1.3 อารมณ์ หรือความรู้สึกโกรธ เช่น การให้อภัย ไม่พยาบาทจองเวร

2. สิ่งที่ไม่ควรให้ คือ

2.1 สิ่งของให้โทษ

2.2 สิ่งของอันเป็นเครื่องมือใช้ทำร้ายกัน

2.3 ของลามก หรือผิดศีลธรรม ไม่งาม

สุเทพ จิตชื่น และคณะ (2550: 76-77) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความเสียสละ หมายถึง การให้ในสิ่งที่ตนเองมีอยู่แก่ผู้อื่นหรือการสละสิทธิ์ในสิ่งที่เราควรได้รับ รวมทั้งการเสียสละทางร่างกาย แรงใจ ทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมส่วนรวม

ประเภทของความเสียสละ มี 2 ประเภท คือ

1. การเสียสละวัตถุ คือ การเสียสละสิ่งต่างๆ เช่น ทรัพย์สิน เครื่องอุปโภค บริโภค เป็นต้น เพื่อส่วนรวม

2. การเสียสละกิเลส คือ การเสียสละสิ่งที่ไม่ดีออกจากจิตใจ เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความเห็นแก่ตัว ความเบียดเบียน และความเกียจคร้าน เป็นต้น

วัชรินทร์ จันเกตุ (2528 : 16) ได้กล่าวว่า ความเสียสละ หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกโดยการให้สิ่งที่ตนยังต้องการรักษาไว้ไปช่วยเหลือทำประโยชน์เพื่อเห็นแก่ความสุขของบุคคลอื่นหรือสังคม

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2528: 8) ได้ให้ความหมายของความเสียสละโดยรวบรวมจากการสอบถามความหมายของความเสียสละและพฤติกรรมความเสียสละ จากความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลและอาจารย์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 26 คน แล้วสรุปพฤติกรรมผู้เรียนที่มีความเสียสละไว้เป็นด้านๆ ดังนี้

1. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้านทรัพย์สิน ความรู้ แรงงาน
2. เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
3. มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำ หรือความมีน้ำใจ
4. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

กรองแก้ว สานุสนธิ์ (2529: 21) ได้สรุปความหมายของความเสียสละไว้ว่า หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ที่มีแนวโน้มที่จะแสดงออกในการสละหรือให้ผลประโยชน์ต่อตน เพื่อช่วยเหลือหรือทำประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นหรือสังคม

ท่านพุทธทาสภิกขุ (กรองแก้ว สานุสนธิ์. 2529: 21: อ้างอิงมาจาก พุทธทาสภิกขุ, 2526: 96) ยังได้กล่าวถึงคุณธรรมด้านความเสียสละว่าไม่ใช่เรื่องให้ทาน ไม่ใช่เรื่องกุศลสงเคราะห์ ที่แท้จริงคือ การเสียสละสิ่งที่ไม่ควรมีในตัวของคนเราออกไป อะไรทุกอย่างที่เห็นแก่ตัวต้องสละออกไป

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การไม่เอาเปรียบผู้อื่น คือ การเสียสละเท่ากับผู้อื่นหรือมากกว่าผู้อื่น และละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแก่ผู้อื่น การทำความดีให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจและเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยการใช้กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา ช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงการสละความสุขสบายหรือผลประโยชน์ของตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงการไม่เอาเปรียบผู้อื่นไว้ได้แก่ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ไม่สนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลเอาเปรียบผู้อื่น

2. เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ความสำคัญ

การปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเสียสละต่อส่วนรวม และร่วมมือกันสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม ฝึกใจให้มีคุณธรรมพร้อมตอบแทนคุณของบ้านเมืองตามความสามารถของตนอย่างต่อเนื่อง

ความหมายของการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์

สุเทพ จิตชื่น และคณะ (2550: 85) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ คือ การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคม ด้วยความบริสุทธิ์ใจและเต็มใจโดยไม่หวังอามิสสินจ้างใดๆ ตอบแทน แต่กลับจะได้รับความอิมเอบใจ ความสุขใจตอบแทน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

สุเทพ จิตชื่น และคณะ (2550: 85) ได้กล่าวถึงลักษณะของการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้ดังนี้

1. การรักษาความสะอาดโรงเรียน คือ สถานที่ที่นักเรียนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เราจะต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียนอันได้แก่ ห้องเรียนและบริเวณใกล้เคียง เช่น ระเบียงอาคาร บันได เพื่อให้สะอาดเรียบร้อยน่าดูอยู่เสมอ
2. การเก็บเครื่องใช้และของมีคม ของมีคม ได้แก่ กรรไกร มีด จอบ เสียม เศษแก้ว สิ่งเหล่านี้ถ้าจัดเก็บไม่ถูกวิธีแล้วก็อาจก่อให้เกิดอันตราย
3. การจัดเก็บของเล่น ของเล่น หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้เล่น เพื่อก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น ตุ๊กตา รถ หรือสิ่งประติมากรรมต่างๆ ของเล่นที่เล่นแล้วสามารถเก็บไว้เล่นได้อีก ให้จัดเก็บใส่ตู้หรือกล่อง แยกให้เป็นหมวดหมู่ ของเล่นประเภทที่เล่นแล้วต้องทิ้ง เช่น กระดาษ และของเหลวต่างๆ เก็บใส่ถุงปิดปากถุงให้แน่น แล้วนำไปทิ้งถังขยะ

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้ คือ

1. ร่วมบริจาคทรัพย์ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนหรือสาธารณะ
2. บริจาคทรัพย์ให้ผู้ประสบภัย
3. รณรงค์ในการหาทุนช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน
4. ร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน

5. ร่วมรณรงค์ต่อต้านภัยสังคม เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

6. ชักชวนผู้อื่นบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

การใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพเป็นการกระทำของนักเรียนในการรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียนทั้งในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชั้นวางหนังสือ ถังขยะ ไม้กวาด เป็นต้น และนอกห้องเรียน เช่น ห้องอาหาร ห้องสุขา ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ห้องสมุด สวนหย่อม ห้องคอมพิวเตอร์ สนามเด็กเล่น

คุณลักษณะการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

จากหนังสือคู่มือแนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ 2544) พอจะสรุปได้ดังนี้

1. การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมในโรงเรียน คือ เมื่อมีการใช้แล้วต้องมีการเก็บรักษา เช่น เมื่อใช้เครื่องใช้ในห้องเรียนเสร็จแล้วต้องช่วยกันทำความสะอาดเครื่องใช้ เก็บวางอย่างเป็นระเบียบสะดวกต่อการหยิบใช้ ต้องช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียน ได้แก่ บัด กวาด เช็ดถู ตามพื้น หน้าต่าง ประตู ฯลฯ และปิดกวาดหยากไย่ที่เพดานหรือช่องลม

2. การใช้สมบัติส่วนรวมในโรงเรียนต้องใช้ด้วยความประหยัดระมัดระวัง คือ เมื่อใช้ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการชำรุดเสียหาย และใช้ได้นาน เช่น การเปิดประตู หน้าต่าง การสับขอเพื่อไม่ให้ลมพัดกระแทก การนั่งโต๊ะ เก้าอี้ ไม่ควรโยกเก้าอี้ ใช้คอมพิวเตอร์ เปิด-ปิด เครื่องอย่างถูกวิธี อุปกรณ์กีฬา ควรใช้ให้เหมาะสมกับกีฬาแต่ละชนิด การใช้ตู้โทรศัพท์อย่างทะนุถนอมและถูกวิธี การใช้หนังสือในห้องสมุดอย่าง ทะนุถนอม ไม่ขีดเขียนหรือฉีกหนังสือในห้องสมุด เมื่อหยิบหนังสือมาอ่านเสร็จแล้วต้องนำไปคืนเจ้าหน้าที่ที่ห้องสมุด หรือวางในที่ที่ห้องสมุดจัดไว้ ไม่ทิ้งเศษกระดาษหรือสิ่งต่างๆ ในบริเวณสนาม ฯลฯ

3. การซ่อมแซมสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน เมื่อมีการชำรุดของใช้ต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวม เมื่อเกิดการชำรุดไม่ควรปล่อยให้ชำรุดมากจนซ่อมไม่ได้ การซ่อมแซมสิ่งของที่เป็นของส่วนรวมก็เพื่อประโยชน์สูงสุดกับคนกลุ่มใหญ่ เพื่อยืดเวลาอายุการใช้งานให้นานที่สุด และก่อให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด เช่น ก๊อกน้ำ ประตู หน้าต่าง ชั้นวางของ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์กีฬา ฯลฯ ก็ควรที่จะบอกกับครูหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องช่วยซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้ ไม่ควรปล่อยให้ชำรุดมากกว่าเดิม หรือของที่ชำรุดอาจเป็นต้นเหตุทำให้สิ่งของอื่นๆ เกิดความเสียหายด้วย

4. การรักษาสภาพสมบัติของส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเดิมไม่ทำให้อยู่ในสภาพที่เลวลง เช่น การไม่ขีดเขียนหรือวาดรูปตามฝาผนังห้อง ไม่นำแปรงลบกระดานมาเคาะฝุ่นชอล์กกับฝาผนังห้องให้เปรอะเปื้อน หากรองเท้าเปื้อนติดโคลน ควรขัดรองเท้าให้สะอาด เพื่อมิให้โคลนหรือสิ่งสกปรกติดรองเท้าขึ้นไปบนอาคารเรียน ไม่เหยียบย่ำลงบนพื้นม้านั่งหรือขึ้นนั่งบนพนักพิง เพราะจะทำให้ที่นั่งสกปรกและขอบพนักพิงชำรุดเสียหายได้

5. การใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนอย่างประหยัด คือ การรู้จักปิดน้ำและไฟเมื่อไม่ใช้แล้วหรือเมื่อเห็นไปไฟฟ้าหรือน้ำถูกเปิดทิ้งไว้ก็ควรช่วยกันปิด โดยถือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องทำเพื่อช่วยกันประหยัด และควรฝึกให้เป็นนิสัย

จากเอกสารข้างต้นการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ เป็นการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมภายในโรงเรียนและชุมชน การใช้ทรัพย์สินและวัตถุสิ่งของที่เป็นส่วนรวมอย่างคุ้มค่า เช่น การดูแลอาคารสถานที่ให้สะอาด การใช้โต๊ะเรียน ห้องน้ำ เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกคนจะต้องร่วมกันรักษา และฝึกให้เกิดเป็นนิสัย

4. เอกสารที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งชาติ ทั้งโลก เพราะการทำให้สิ่งแวดล้อมสกปรก เป็นพิษ การทำลายสิ่งแวดล้อม เกิดจากการกระทำของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ หากที่สิ่งแวดล้อมจะกลับคืนสู่สภาพปกติได้ ซึ่งผลร้ายนี้จะส่งผลต่อมนุษย์โดยตรง การทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เกิดขึ้นได้จากความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความมั่งง่าย หรืออาจเป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ในการที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่จะต้องกระทำเป็นประการแรก ได้แก่ การพัฒนาคน ซึ่งต้องกระทำโดยการให้การศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีค่านิยมที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งพยายามนำกระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมไปสอดแทรกในการเรียน การสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งจะแสดงหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระดังนี้

กลุ่มวิทยาศาสตร์

กลุ่มวิทยาศาสตร์มีวิสัยทัศน์คือ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์พื้นฐานเป็นการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจ ชาบซึ่ง และเห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้หลายๆ ด้าน เป็นความรู้แบบองค์รวม อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสามารถในการจัดการและร่วมกันดูแลรักษาโลกธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คุณภาพของผู้เรียนวิทยาศาสตร์เมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) คือ แสดงความซาบซึ้งห่วงใย แสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า เข้าใจความสำคัญของธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่นประเทศ และนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

คุณภาพของผู้เรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมที่จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากกระบวนการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะเห็นว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนกลุ่มใหญ่อย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะเวลาที่นานที่สุดและก่อให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด โดยการใช้อย่างประหยัด การนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งมาใช้แทนอีกอย่างหนึ่ง ตลอดจนการบำบัดฟื้นฟู

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

มิเชล โอเบรอน. (2534: 2-16) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ควรจะช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

1. เก็บกระป๋องที่ไม่ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ให้เป็นประโยชน์
2. การนำหนังสือพิมพ์ที่ไม่ใช้แล้วมาใช้ให้เป็นประโยชน์
3. ใช้ถุงผ้า แทนถุงพลาสติก
4. หลีกเลี่ยงการใช้กระดาษทิชชูโดยไม่จำเป็น
5. ปิดน้ำในขณะที่ไม่ได้ใช้
6. ปิดไฟเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้
7. อย่าทิ้งขยะลงในแม่น้ำ

8. เปิดหน้าต่างแทนการเปิดเครื่องปรับอากาศภายในบ้านในฤดูหนาว
9. ช่วยกันเก็บขยะเป็นประจำ
10. ช่วยกันปลูกต้นไม้ภายในบ้าน
11. ไม้ใส่ของในตู้เย็นมากจนเกินไป
12. ถุงที่เราได้มาจากการซื้อของควรเก็บไว้ใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก
13. เก็บหนังสือที่เราไม่ใช้ไปบริจาคในโรงเรียนที่ขาดแคลนหนังสือ

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ซึ่งการเป็นพลเมืองดี หมายถึง นิสัยและการกระทำของบุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์หรือบรรทัดฐานของสังคมและกฎหมายของบ้านเมือง ลักษณะของพลเมืองดีที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย และจริยธรรมด้านต่างๆ ความมีระเบียบวินัยนั้นแบ่งออกเป็น วินัยในตนเองและวินัยทางสังคม ซึ่งเป็นการบังคับตนให้ปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม ยอมรับบรรทัดฐานของสังคม และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยไม่มีใครบังคับ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะเด่นของการสอนนั้นๆ ได้แก่

1. กิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่ม

การเรียนการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม ช่วยทำให้เนื้อหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ของความเป็นพลเมืองดี กลายเป็นเรื่องที่มีชีวิตชีวาน่าสนใจ มีความเคลื่อนไหว นักเรียนสามารถมองเห็นแง่มุมที่แตกต่าง การใช้กระบวนการกลุ่มมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และการปฏิสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีการใช้กิจกรรมอื่นมาประกอบตามความเหมาะสม ข้อดีของการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่ม คือ

1. เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง และมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ทั้ง 4 ด้าน คือ

1.1 ทางร่างกาย ได้แก่ การลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การได้แสดงบทบาทร่วมตามการมอบหมายของกลุ่ม

1.2 ทางด้านอารมณ์ คือ การเกิดความรู้สึกพอใจ ไม่พึงพอใจ ความสุขหรือความทุกข์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้เรื่องของอารมณ์และการพัฒนาอารมณ์ของตนให้สอดคล้องกับกลุ่ม

1.3 ทางด้านปัญญา คือ การใช้สติปัญญาในการพิจารณา อภิปรายให้ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล จนสามารถค้นพบข้อสรุปในใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ได้

1.4 ทางด้านสังคม คือ การได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ มีโอกาสรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามบทบาทในกลุ่ม

2. เป็นการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ โดยการจัดการเรียนรู้แนวนี้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม เนื่องจากผู้เรียนจะเป็นผู้ให้ข้อมูล ประสบการณ์ ตัวอย่างแนวความคิด ข้อสรุปแก่สมาชิกในกลุ่มเพื่อพิจารณา ศึกษา วิเคราะห์ หาข้อเท็จจริงประกอบร่วมกัน อันจะทำให้เกิดการบูรณาการ ประสบการณ์เดิมและความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ เข้าด้วยกัน

3. เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะของการยืดหยุ่น เคลื่อนไหวตามลักษณะของกลุ่ม การสร้างประเด็นของกลุ่มได้มาจากความต้องการหรือปัญหาของสังคม เนื้อหากิจกรรมเข้ากับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนจึงโยงเข้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

2. การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามความจำเป็นของเหตุการณ์ จึงทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกคิดในบทบาทที่ตนเองได้ทดลองสมมติให้ตนเองเป็นผู้มีบทบาทดังกล่าวในเรื่อง จะส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างซาบซึ้ง

3. การเรียนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ

การเรียนการสอนวิธีนี้ให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาค่านิยม บุคลิกลักษณะ จริยธรรม และความเป็นพลเมืองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างความเป็นพลเมืองดี วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะให้ เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาท ความรับผิดชอบ เรียนรู้ที่จะฟังคนอื่น เรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยนทัศนะค่านิยม และเรียนรู้ที่จะบรรลุถึงผลดีที่พึงได้รับร่วมกันอันเป็นสาระสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

4. การเรียนการสอนด้วยการรับใช้สังคม

การเรียนการสอนด้วยวิธีนี้เป็นการเรียนโดยผ่านกิจกรรม นักเรียนนำความรู้จากที่ได้ในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์หรือตรงกับความต้องการ ความจำเป็นของสังคม เช่น กิจกรรมการอ่านหนังสือให้คนชราฟัง กิจกรรมรณรงค์ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์ลดภาวะโลกร้อน

ข้อดีของการเรียนด้วยวิธีนี้ คือ

1. เป็นการฝึกให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้สภาพความเป็นจริงของสังคมด้วยประสบการณ์ตรง เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งมีสภาพการณ์ที่แตกต่างกันอย่างมาก บางแห่งก็มีความละเอียดซับซ้อนไม่ตรงกับตำราที่เรียน

2. เปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากในชั้นเรียนประยุกต์เข้ากับสถานการณ์จริง ทำให้เกิดการต่อยอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง รวมทั้งอาจจะต้องค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่ออธิบายสถานการณ์ที่พบ

3. ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการแก้ปัญหา การกระทำ ทุกขั้นตอนย่อมมีความหมาย มีความชัดเจน ได้มากกว่าการเรียนรู้จากตำราในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว

4. เป็นการฝึกประสบการณ์ของการเป็นพลเมืองดี ได้เรียนรู้บทบาทของการเป็นสมาชิกของชุมชนอย่างผู้มีความรู้ความคิด มีความรู้สึกรับผิดชอบ ตระหนักในบทบาทความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง โดยโรงเรียนอาจจัดเป็นโครงการเด็กดีศรีโรงเรียน ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5. มาตรฐานการศึกษาประเมินคุณภาพภายนอก

5.1 มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2542 - 2548)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งมาตรฐานในการประเมินครั้งนี้ที่จัดทำขึ้นเพื่อต้องการให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในการประเมินรอบแรก ของปี พ.ศ. 2542 - 2548 มีการกำหนดมาตรฐานไว้ 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ สำหรับมาตรฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนมีทั้งหมด 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

สำหรับมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นมาตรฐานที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี โดยมีตัวบ่งชี้ 4 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

ตัวบ่งชี้ 2 ซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า)

ส่วนสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้กำหนดเพิ่มตัวบ่งชี้ที่ 5 คือ

ตัวบ่งชี้ 5 มีความกตัญญู

5.2 มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ ที่ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน : ประถมศึกษาตอนต้น (พ.ศ. 2549 -2553)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นความสอดคล้องเฉพาะมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีแก่ตนเองและเพื่อการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรฐานที่ 1 นี้มีทั้งหมด 6 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ 1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ 1.1 มีวินัยมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวบ่งชี้ 2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ 3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ 1.3 มีความกตัญญูกตเวที

ตัวบ่งชี้ 4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ 5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 5 ประหยัดรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวม อย่างคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ 6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานในมาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ 4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม รวมถึง สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 2 ตัวบ่งชี้ 2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ตัวบ่งชี้ 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม

จากมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (สมศ.) จึงสรุปได้ว่าเป็นเครื่องมือในการกำหนดให้ สถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงตามมาตรฐาน ซึ่งในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นมาตรฐานที่เน้น พัฒนาการทางด้านจิตใจ มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี เช่น มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความ กตัญญูกตเวที ความมีเมตตา เสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์

6. การสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่พึงงามในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน หรืออาจกล่าวได้ว่า การวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็คือ การวัดจริยธรรมนั่นเอง ดังนั้นการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงใช้หลักการเดียวกันกับการวัดจริยธรรม ซึ่งใน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีลักษณะเป็นแบบข้อความที่ปฏิบัติใน ชีวิตประจำวันและมีข้อให้เลือกตอบซึ่งเป็นการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น จำนวน 3 ตัวเลือก ซึ่งมี วิธีการสร้างดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทำความเข้าใจกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้ถ่องแท้โดย

1.1 หาความหมายหรือนิยามของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.2 ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.3 ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การดำเนินการตามขั้นที่ 1 โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของการประเมินภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (2549 – 2553) ในมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น
- 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ
- 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 2 รวบรวมความหมายและพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้ง 4 ด้าน

2.1 ประมวลความหมายพฤติกรรมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้ง 4 ด้าน

2.2 สร้างนิยามปฏิบัติการ (Operational Definition) จากความหมายและพฤติกรรมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากการรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

กำหนดและนิยามคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด

คุณลักษณะ : การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

นิยาม : การปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงผลดีที่จะเกิดแก่สังคมมากกว่าส่วนตนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและส่งผลให้สังคมมีความสุข

กำหนดตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่ต้องการวัด

กำหนดตัวบ่งชี้วัดคุณลักษณะ (พฤติกรรมย่อย)

คุณลักษณะ : การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ : 1. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น

2. การปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. การใช้ทรัพยากรมีส่วนร่วมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

4. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้หรือพฤติกรรมที่แสดงออก

ตัวบ่งชี้ที่ 1 : การไม่เอาเปรียบผู้อื่น

พฤติกรรมบ่งชี้ : 1. ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มหรือทำงานส่วนรวม

2. ไม่เบียดเบียนให้ผู้อื่นเดือดร้อน

3. ไม่สนับสนุนส่งเสริมให้บุคคลอื่นเอาเปรียบผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 : การปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

พฤติกรรมบ่งชี้ : 1. บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. ร่วมกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 : การใช้ทรัพยากรมีส่วนร่วมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

พฤติกรรมบ่งชี้ : 1. มีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพยากรของโรงเรียน

2. มีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาทรัพยากรของชุมชน

3. ช่วยเก็บรักษาอุปกรณ์และทรัพยากรของโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 : การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมบ่งชี้ : 1. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

การบริจาคทรัพย์

3. สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

ร่างกาย

ขั้นที่ 3 การสร้างเครื่องมือวัด

3.1 นำนियามปฏิบัติการในขั้นที่ 2 นำมาใช้เป็นหลักในการสร้างเครื่องมือวัดโดยผู้สร้างจะต้องตระหนักและระลึกเสมอว่าจะดำเนินการตามนิยามนี้

3.2 วางแผนการวัด รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์นี้ควรเป็นอย่างไร ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาวินิจฉัยจากข้อความสถานการณ์สมมติ

3.3 สร้างคำถาม หรือข้อความให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ที่ระบุไว้ในนิยามปฏิบัติการ ปริมาณของข้อคำถามหรือข้อความควรจะให้มากพอที่จะเป็นดัชนีบ่งบอกว่าคนนี้ได้คะแนนเท่านี้ แล้วแสดงว่า มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในระดับนั้นๆ เพียงใด

ลักษณะของคำถามคำตอบจะให้อ่านข้อความที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน แล้วให้เลือกระดับปฏิบัติ ถ้านักเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับใด ไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัติบ้าง ปฏิบัติเป็นประจำ

3.4 ประเมินคุณภาพของข้อคำถามขั้นต้น ถ้ามหลังจากที่ได้สร้างคำถามหรือข้อความเสร็จแล้ว ควรจะได้ประเมินคุณภาพขั้นต้นทั้งในด้านภาษาที่ใช้ และความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของข้อความว่า ข้อคำถามนั้นวัดคุณลักษณะด้านที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งจะให้ผู้ชำนาญการด้านการวัดเป็นผู้ประเมิน

3.5 ทดสอบเครื่องมือวัด การทดสอบเครื่องมือวัดมีความสำคัญอย่างยิ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาก็คือ จะทำเพื่อใช้กับกลุ่มใด ทั้งนี้เพื่อจะได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้เหมาะสม

3.6 การประเมินคุณภาพของเครื่องมือ เมื่อได้สอบวัดกับกลุ่มตัวอย่างแล้วก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบวัด ในการทดสอบเครื่องมือวัดจะทดสอบ 2 ครั้ง

การวินิจฉัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งมีรูปแบบเป็นแบบสอบถามชนิดข้อความที่แสดงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน

7. เครื่องมือวัดจริยธรรม

เครื่องมือวัดจริยธรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Morality” ได้มีนักจิตวิทยาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กันดังนี้

เพียร์เจท์ (Piaget. 1962: 1) กล่าวว่า จริยธรรม คือ องค์ประกอบของกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่บุคคลยอมรับว่าถูกต้อง เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976: 45) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นพื้นฐานของความยุติธรรมถือเอาการกระจายสิทธิ และหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากล ที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์และไม่มีการขัดแย้งเป็นอุดมคติ ดังนั้นพันธะทางจริยธรรมจึงเป็นการเคารพสิทธิ ข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

สาโรช บัวศรี (2532: 59) ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 164) กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึง การพิจารณาตัดสินใจประพฤติหรือกระทำโดยอาศัยหลักของค่านิยมและหลักศีลธรรม เมื่อพบกับสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด ซึ่งแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน ค่าจริยธรรมแต่ละคนจึงไม่เท่ากัน

จากความหมายจริยธรรมดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคม

จริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ติดมาแต่กำเนิด แต่จริยธรรมเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ แต่คุณภาพในการเรียนรู้และสั่งสมจริยธรรมแต่ละคนแตกต่างกัน บางคนมีสำนึกทางจริยธรรมตั้งแต่เด็กเล็กๆ บางคนโตจนจะตายยังไม่มีสำนึกทางจริยธรรม โครงสร้างทางสมอง โครงสร้างการรับรู้และโครงสร้างของการมีสำนึกบาปบุญคุณโทษ เป็นสิ่งสำคัญมากที่ก่อสร้างมนุษย์แต่ละคนให้เป็นตัวตนคนหนึ่งให้คนภูมิใจและเสียใจในความเป็นตัวกูของกู ดังนั้นจึงเกิดทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมหลายทฤษฎีในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

แนวคิดของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดพัฒนาการทางจริยธรรมของพือาเจท์ โคลเบอร์กเชื่อว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับการบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรม พร้อมกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย ระดับของอายุเด็กจึงมีความสัมพันธ์อย่างมาก โคลเบอร์ก แบ่งลำดับขั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็น 6 ขั้น ดังนี้ (ลัวัน และอังคณา สายยศ. 2543: 175-176 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1972, 1976)

1) ระดับก่อนจริยธรรม (Preconventional level หรือ Premoral level) ในระดับนี้บุคคลจะทำความดีหรือความเลวขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมที่เข้ามา หรือผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด แต่ผลของการกระทำนั้นเพื่อความพอใจหรือความสุขของตนเองเป็นใหญ่ (Hedonistic consequences) นั่นคือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สุขของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ระดับนี้แบ่งย่อยออกเป็น 2 ขั้น (Stage)

ขั้นที่ 1 เน้นการลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obidience Orientation) การกระทำในขั้นนี้จะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับผลของการลงโทษหรือให้รางวัลเด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เด็กจะสังเกตดูว่าถ้าสิ่งไม่ดี ผู้ใหญ่จะไม่เห็นด้วย อาจโดนดุคำหรือทำโทษ เด็กยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจคือผู้ใหญ่ขั้นนี้คลุมเด็ก 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 การเลือกกระทำเพื่อความพอใจของตน (Naïve instrumental hedonism) ขั้นนี้การกระทำใดๆ ที่ว่าดีเป็นการกระทำตามความพอใจหรือต้องการของตนเอง และบางโอกาสเป็นความต้องการของผู้อื่น ความยุติธรรมเป็นลักษณะ “ถ้าคุณต้องการฉัน ฉันช่วยคุณ” เป็นทำนองยื่นหมูยื่นแมว คือ ช่วยกันไป ช่วยกันมา มีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน เด็กในขั้นนี้คลุมเด็กอายุประมาณ 7-10 ปี

2) ระดับปฏิบัติตามแบบแผนกฎเกณฑ์จริยธรรม (Morality of conventional role conformity) ระดับนี้คนจะปฏิบัติตามสิ่งที่คาดหวังไว้ของครอบครัว กลุ่มหรือประเทศชาติ และ

สนับสนุนกฎเกณฑ์ของสังคมที่มีอยู่ บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับนี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก เอาใจเขามาใส่ใจเรา ประพฤติปฏิบัติความดีละเว้นความชั่วตามที่สังคมยึดถือ ในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 หลักจริยธรรมเด็กดีตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good-boy morality of maintaining good relations approved by others) ชั้นนี้บุคคลจะกระทำหรือปฏิบัติทุกทางเพื่อช่วยเหลือและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นยินยอมรับ ชั้นนี้การตัดสินใจเชิงจริยธรรมเจตนาที่มีความสำคัญมาก นั่นคือดูได้จากเจตนาของผู้กระทำชั้นนี้เด็กประมาณ 10-13 ปี

ชั้นที่ 4 หลักจริยธรรมทำตามกฎเกณฑ์ (Authority maintaining morality) ชั้นนี้บุคคลจะทำถูกหรือดีเมื่อเขาทำตามหน้าที่ เชื่อฟังกฎหมาย และธรรมทางศาสนา นั่นคือเขาจะประพฤติดีปฏิบัติตามเกณฑ์และระเบียบของสังคมที่ตั้งไว้ ชั้นนี้เด็กอายุประมาณ 13-16 ปี

3) ระดับเหนือกฎเกณฑ์หรือยึดหลักจริยธรรมประจำใจตนเอง (Postconventional, principled or autonomous level) ในระดับนี้การตัดสินใจกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ยึดหลักจริยธรรมสากล โดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจหรือของกลุ่มที่ยึดถือว่ามีคุณค่า การตัดสินใจจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของส่วนตัวที่ยึดถือคุณธรรมประจำใจ จะถือปฏิบัติมากกว่าการคล้อยตามสังคม บางทีการกระทำนั้นเป็นขั้นอุดมการณ์ ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้นดังนี้

ชั้นที่ 5 หลักการกระทำตามสัญญาของสังคม (Social-contract orientation) ในชั้นนี้ พฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคล อยู่ในกรอบของสิทธิส่วนบุคคลที่ทุกสังคมได้ตกลงยินยอมร่วมกันเขาจะเคารพต่อคำมั่นสัญญาและกฎหมาย ยอมรับค่านิยมที่ว่าบุคคลเกิดมามีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน กระบวนการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์หรือกฎหมายทั้งหลายทำไปเพื่อประโยชน์ของสังคม ชั้นนี้เด็กอายุประมาณ 16 ปีขึ้นไป

ชั้นที่ 6 ถือหลักจริยธรรม หลักธรรมแบบสากล (Universal-ethical principle orientation) ชั้นนี้ถือเป็นขั้นสูงสุด เป็นการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของบุคคลโดยขึ้นอยู่กับหลักคุณธรรมหลักความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และหลักเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล เป็นการใช้มโนธรรมขั้นอุดมการณ์ในการพิจารณาตัดสินใจปฏิบัติทางจริยธรรมตามหลักสากล (ขั้นผู้ใหญ่)

ดังนั้นวิธีการสร้างแบบทดสอบที่ไม่ได้วัดทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Noncognitive) มักจะมีปัญหาเพราะเหตุว่า เป็นการยากยิ่งที่จะแยกให้เห็นชัดเจนระหว่างเทคนิคเฉพาะ ซึ่งใช้ในการสร้างและเฉลยคำตอบ ซึ่งวิธีการทั้ง 2 วิธีนี้จะพิจารณาไปด้วยกัน แบบทดสอบที่วัดทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) จะมีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวแต่แบบทดสอบที่วัดทางด้านไม่ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้อง อาจจะเป็นคำตอบที่ถูกสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง แต่อาจเป็นคำตอบที่ผิดสำหรับกลุ่มอื่น ๆ โดยทั่วไปแล้ววิธีการสร้างแบบทดสอบประเภทนี้มี 3 วิธีดังนี้

(Mehrensand and Lehman. 1975: 544-561) วิธีการสร้างแบบทดสอบเชิงประจักษ์ (Empirical Construction) วิธีการสร้างแบบทดสอบแบบเชิงประจักษ์นี้ ผู้สร้างแบบทดสอบจะไม่กำหนดข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) เกี่ยวกับคุณลักษณะ (Trait) หรือลักษณะ (Characteristic) ของคนในกลุ่มต่าง ๆ กันไว้ แต่จะพยายามปรับปรุงข้อคำถามให้สามารถจำแนกคนออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ กันได้ ข้อคำถามแต่ละข้อ จะประเมินให้สัมพันธ์สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้จะต้องศึกษามาก่อนว่าสามารถจำแนกคนที่ต่างกันออกจากกันได้จริงหรือไม่

แบบทดสอบที่สร้างโดยวิธีนี้มีจุดเด่น คือ ผู้สอนจะแสวงหาคำตอบให้ได้คำตอบที่ถูกต้องได้ยาก เพราะผู้สอนไม่ทราบว่ากลุ่มที่ใช้เป็นเกณฑ์นั้นจะตอบอย่างไรในข้อนั้น ๆ แบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างโดยวิธีนี้ได้แก่ (Woodworth Personal Data Sheet)

2. วิธีสร้างแบบทดสอบโดยอาศัยความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous Construction) การสร้างโดยอาศัยความเป็นเอกพันธ์หรือความสอดคล้องกันภายใน (Internal consistency construction) นี้ ผู้สร้างแบบทดสอบจะเริ่มต้นด้วยการสร้างข้อคำถาม เพื่อจัดข้อคำถามที่วัดสิ่งเดียวกันเข้าไว้เป็นกลุ่มๆ ลักษณะของข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์เดียวกันจะมีสหสัมพันธ์ภายในสูง (Intercorrelation) แต่จะมีสหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่ำ (Intercorrelation) แบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างโดยวิธีนี้ได้แก่

การสร้างแบบทดสอบโดยอาศัยเหตุผลทางตรรกศาสตร์ (Logical Construction) วิธีสร้างแบบนี้จะคัดเลือกข้อคำถามโดยอาศัยพื้นฐานทางตรรกศาสตร์ (logical) หรือเหตุผล (Rational) มากกว่าเชิงประจักษ์ ผู้สร้างแบบทดสอบจะต้องระบุคุณลักษณะ (Trait) หรือทักษะ (Skill) หรือความรู้ (Knowledge) ที่จำเป็นสำหรับงาน (Task) หรือสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ก่อนอาจยึดทฤษฎีหรือโครงสร้างบางอย่างเป็นหลัก แล้วเตรียมข้อคำถามให้เหมาะสม จากนั้นจึงพิจารณาข้อคำถามโดยอาศัยความสอดคล้องกับทฤษฎีทางจริยธรรม แบบทดสอบมาตรฐาน ที่สร้างโดยอาศัยวิธีการเช่นนี้ได้แก่ Study of Value ของ Allport

โชติ เพชรชื่น (2524 : 23-28) ได้เสนอแนะขั้นตอนวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทำความเข้าใจกับจริยธรรมนั้นๆ ให้ถ่องแท้โดย

- 1.1 หาความหมายหรือนิยามของจริยธรรม
- 1.2 พฤติกรรมใดบ้างที่แสดงถึงการมีจริยธรรม
- 1.3 พฤติกรรมใดบ้างที่แสดงถึงการไม่มีจริยธรรม

การดำเนินการตามขั้นที่ 1 จะต้องระลึกว่า จะทำกับกลุ่มใดอายุใด แล้วก็ให้กลุ่มนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความหมายและพฤติกรรมจริยธรรม ดังนั้นในขั้นนี้อาจให้กลุ่มช่วยตอบ คำถามจากแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 รวบรวมความหมายและพฤติกรรมจริยธรรม

2.1 จากคำตอบที่ได้ในขั้นที่ 1 ก็ประมวลความหมาย พฤติกรรมของจริยธรรมนั้น ๆ โดยแจกแจงความถี่ของคุณลักษณะดังกล่าว แล้วพิจารณาคุณลักษณะที่มีความถี่สูง ๆ เป็นคุณลักษณะที่ต้องการ

2.2 สร้างนิยามปฏิบัติการ (Operational Definition) โดยใช้ความหมาย และพฤติกรรมที่รวบรวมมาได้ข้อ 2.1

ขั้นที่ 3 การสร้างเครื่องมือวัด

3.1 นิยามปฏิบัติการในขั้นที่ 2 นำมาใช้เป็นหลักในการสร้างเครื่องมือวัด โดยผู้สร้างจะต้องตระหนักและระลึกเสมอว่า จะดำเนินการตามนิยามนี้

3.2 วางแผนการวัดว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการวัดจริยธรรมนั้นควรเป็นอย่างไร เช่น ให้พิจารณาวินิจฉัยจากสถานการณ์สมมติ การตีความหมายจากรูปภาพ เป็นต้น

3.3 สร้างคำถาม หรือข้อความให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ที่ระบุไว้ในนิยามปฏิบัติการ ปริมาณของข้อคำถามหรือข้อความควรจะให้มากพอที่จะเป็นดัชนีบ่งบอกว่าคนนี้ได้คะแนนเท่านี้ แล้วแสดงว่ามีระดับจริยธรรมนั้นๆ เพียงใด

ลักษณะของคำถามคำตอบ อาจทำได้หลายวิธี เช่น

3.3.1 ให้อ่านสถานการณ์สมมติ แล้วให้ประเมินพฤติกรรมของบุคคลในเรื่อง โดยใช้คำถามความคิดเห็นว่า สมควรหรือไม่

ตัวอย่าง

แม่บอกให้นงนุชซึ่งเรียนอยู่ชั้น ป.4 ไปซื้อขนมอย่างหนึ่งมาให้น้องโดยให้เงินไป 5 บาท นงนุชเห็นว่า น้องคนเดียวตัวเล็ก คงกินไม่มากก็เลยซื้อให้เพียง 4 บาท และเก็บส่วนที่เหลือไว้เอง โดยคิดว่าไม่ต้องขอแม่อีกในวันพรุ่งนี้

คำถาม ก. เป็นการสมควรหรือไม่ที่นงนุชทำเช่นนั้น

ข. ถ้าสมมติว่าท่านเป็นนงนุช ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่

คำตอบ ก. สมควร 2 / 1 / 0 / 1 / 2 ไม่สมควร

ข. ทำ 2 / 1 / 0 / 1 / ไม่ทำ

3.3.2 ให้อ่านสถานการณ์สมมติ แล้วให้เลือกทางปฏิบัติ ซึ่งจะมีเหตุผลประกอบให้

ตัวอย่าง

สมมติว่า ท่านกำลังตอบข้อสอบแข่งขันเพื่อรับคัดเลือกไปต่างประเทศท่านนึกขึ้นได้ว่ามีการบันทึกย่อในกระเป๋าลืมเอาออกไว้ข้างนอก และบันทึกนั้นเป็นประโยชน์ต่อการสอบอย่างมาก กรรมการควบคุมก็ไม่อยู่ ณ ที่นั้น ท่านจะอย่างไร

รีบดูบันทึกนั้น เพราะโอกาสไปต่างประเทศไม่ใช่ของง่าย

ต้องสังเกตดูว่า คู่แข่งขันจะเห็นหรือเปล่า ถ้าปลอดภัยจึงค่อยดำเนินการ

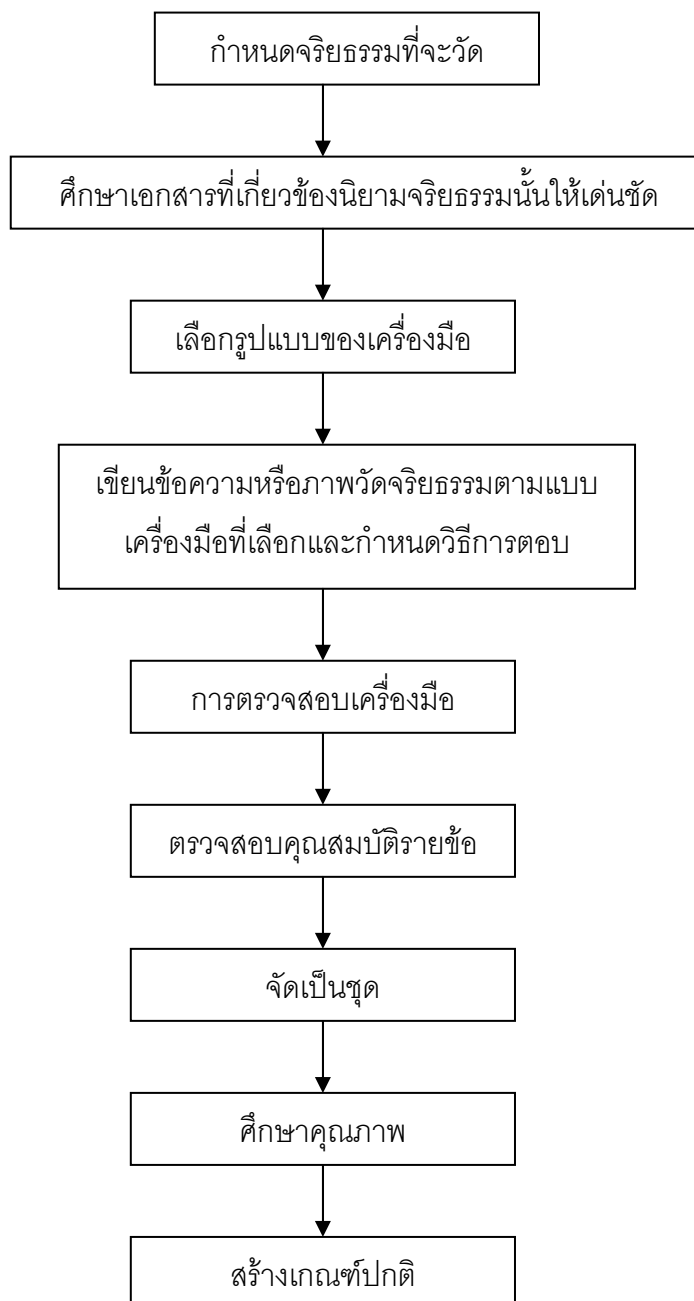
ไม่ดีกว่า เพราะถ้าสอบได้ก็จะภูมิใจในตนเอง

3.4 ประเมินคุณภาพของข้อคำถามขั้นต้น ภายหลังจากที่ได้สร้างคำถามหรือข้อความเสร็จแล้ว ควรจะได้ประเมินคุณภาพขั้นต้น ดังในแง่ภาษาที่ใช้และความตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของข้อคำถามว่า ข้อคำถามนั้นวัดคุณลักษณะด้านที่ต้องการหรือไม่ซึ่งอาจจะใช้ผู้เชี่ยวชาญการด้านการวัดผลเป็นผู้ประเมินก็ได้

3.5 ทดสอบเครื่องมือวัด การทดสอบเครื่องมือวัดมีความสำคัญอย่างยิ่ง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ก็คือ จะทำให้ใช้กับกลุ่มใด สาขาใด หรือใช้ทั่วๆ ไป ทั้งนี้เพื่อจะได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม

3.6 การประเมินคุณภาพของเครื่องมือ เมื่อได้สอบวัดกับกลุ่มตัวอย่าง ก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ความเที่ยง และความตรงของเครื่องมือวัด ถ้าหากพบว่า มีสิ่งใดบกพร่องก็ต้องปรับปรุงแก้ไขจนใช้ได้ ในทางปฏิบัติจริงพบว่า ต้องทดสอบเครื่องมือวัดแบบนี้ถึง 3 ครั้ง และสิ่งที่ต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง ก็คือ ความตรงของเครื่องมือ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 187-187) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ลำดับการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม

จากภาพประกอบ 2 มีรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัดจริยธรรมอะไร เป็นแบบรวม ๆ หรือแบบเดี่ยวๆ เฉพาะอย่างเช่น ความซื่อสัตย์ ความกรุณาความยุติธรรม ฯลฯ เป็นต้น
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นๆ ดีขึ้น สามารถนิยามได้แจ่มชัด เพราะการวัดผลอะไรจะต้องรู้ว่าสิ่งที่ต้องการมีหน้าตาเป็นอย่างไร ถ้ารู้ไม่ดีจะวัดถูกต้องได้อย่างไร

การศึกษาทฤษฎี เอกสารการวิจัย หรือผลการศึกษารายละเอียดทั้งหลายเกี่ยวกับจริยธรรมนั้นๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมมีรูปแบบหลายอย่างแล้วแต่ผู้สอนจะเลือกตามความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย รูปแบบของเครื่องมือ เช่น

3.1 แบบสัมภาษณ์

3.2 แบบการสังเกต

3.3 แบบการเขียนตอบ

3.4 แบบสร้างจินตนาการ

โดยเฉพาะแบบการเขียนตอบนั้นที่นิยมกันคือ

1) แบบเติมเสริม

2) แบบมีตัวเลือก

4. เขียนข้อความ ภาพหรือสถานการณ์และข้อคำถาม ในขั้นนี้เอาความรู้จากขั้นที่ 1 ถึง 3 มาใช้ประโยชน์ เพื่อเขียนข้อความให้สามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการให้ได้

5. ตรวจสอบเครื่องมือ ขั้นนี้เป็นการตรวจสอบเบื้องต้น โดยผู้ชำนาญทางจริยธรรมด้านนั้น และโดยผู้ชำนาญทางด้านการวัดผล ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาก่อนไปทดลองมีความมั่นใจ ขั้นแรกก่อน

6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ หลังจากการทดลองแล้ว ผู้สร้างเครื่องมือตรวจให้คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์คุณภาพเบื้องต้น ว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมนั้นได้จริงหรือไม่ ข้อใดมีคุณภาพดีเก็บเอาไว้ ข้อใดไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดเอาไปปรับปรุง แก้ไขทดลองใหม่

7. จัดข้อสอบเป็นชุด คำว่าเป็นชุดในที่นี้เป็นกลุ่มของข้อสอบที่มีจำนวนข้อดีทุกๆ ข้อ ตรงตามจุดมุ่งหมายในการวัดจริยธรรมครั้งนี้ จำนวนข้อต้องมีสัดส่วนของจริยธรรมที่ต้องการวัดเป็นสัดส่วนตามที่ตั้งไว้ สร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบ พร้อมกำหนดเวลาในการดำเนินการสอบ

8. ศึกษาคุณภาพ คุณภาพของเครื่องมือวัดในขั้นนี้ หมายถึง ความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่น ถ้าคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ต้องศึกษาปรับปรุงใหม่ให้ดีขึ้น

9. สร้างเกณฑ์ปกติ เกณฑ์ปกติ (Norms) หมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติ ที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนจากประชากรที่นิยามไว้ชัดเจนแล้ว และเป็นคะแนนตัวที่จะบอกระดับจริยธรรมของผู้สอบว่าอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับคนส่วนใหญ่

การวัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม เป็นการวัดจริยธรรมได้ตรงจุดที่สุด เพราะจริยธรรมมองในแง่การพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อพบสภาพความขัดแย้ง

ทางจริยธรรมขึ้นมา การตัดสินใจจึงต้องใช้ค่านิยมหรือคุณธรรมระดับใดระดับหนึ่ง แล้วแต่มนธรรมหรือจิตสำนึกที่สั่งสมอยู่ในใจคนนั้น การวัดการกระทำจึงสามารถทำได้หลายแบบ ดังนี้

- 1) การสังเกตพฤติกรรม
- 2) การสัมภาษณ์
- 3) ใช้ข้อความแสดงจริยธรรมให้เลือกตอบ
- 4) ใช้สถานการณ์ย่อยๆ ให้เขียนตอบ
- 5) ใช้สถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ

ในที่นี้จะกล่าวถึง การวัดจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ

สถานการณ์ในที่นี้อาจจะยาวหรือสั้นก็ได้ แต่ให้เป็นลักษณะที่มีปัญหาเชิงจริยธรรมยังซับซ้อนก็ยิ่งยากแก่การตัดสินใจ แต่ต้องระวังเรื่องภาษา เพราะผู้ตอบบางคนอ่านไม่เข้าใจ หรือจับต้นชนปลายไม่ถูก ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมอาจมีหลายแง่ แต่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้ การตอบจะไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าเราใช้ภาษาอธิบายสถานการณ์วุ่นวายไม่กระจ่างมักจะมีปัญหาการตีความ ผู้เขียนข้อสอบจึงควรระวังข้อนี้ให้ดี

หลักในการเขียนตัวเลือก

- 1) เมื่อได้สถานการณ์แล้ว ส่งให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจากสถานการณ์เหมือนแบบเดิมข้อความ
- 2) ยึดเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจทางจริยธรรม โดยจะอาศัยทฤษฎีหรือความเชื่อใดก็ได้ให้เลือกเอาอย่างหนึ่ง
- 3) จำแนกแนวการตอบออกเป็นระดับๆ ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทำเป็นพวกๆ
- 4) พิจารณาเอาแนวคิดการตอบมาทำเป็นตัวเลือก โดยการดัดแปลงปรับปรุง ดังนั้นจะเห็นว่า แต่ละระดับอายุอาจจะแตกต่างกันก็ได้

ตัวอย่างข้อสอบวัดจริยธรรมจากสถานการณ์ที่มีตัวเลือก

คำชี้แจงให้อ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ จับใจความให้ดี แล้วตอบคำถามจากสถานการณ์นั้นๆ

จากตัวเลือกที่กำหนดให้ที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดในการตัดสินใจของท่านมากที่สุด

ถ้าแมวที่บ้านของท่านรูปร่างน่ารัก แต่ชอบอาเจียนใส่ที่ห้องนอน และมักคาบสิ่งสกปรกเข้าบ้านเสมอ ท่านควรจัดการกับแมวตัวนี้อย่างไร

- ก. ทำโทษดุนิสัย
- ข. ให้อาหารไปเลี้ยง
- ค. จับปล่อยไปไกลบ้าน

(00) แต่งเป็นคนงานก่อสร้าง มีฐานะยากจนมาก พ่อแม่ก็แก่ มีพี่น้องหลายคน เขาจึงต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินช่วยเหลือครอบครัว น้องๆ กำลังเรียนทุกคน วันหนึ่งแดงเก็บเงินได้บริเวณสำนักงานการก่อสร้างเป็นเงิน 5,000 บาท ถ้าท่านเป็นแดงจะทำอย่างไร

- ก. เก็บไว้ส่งน้องเรียน
- ข. นำไปซื้อของที่ตนเองขาดแคลน
- ค. นำไปบริจาคมูลนิธิช่วยงานสังคม
- ง. มอบให้หนังสือพิมพ์ประกาศหาเจ้าของ

ในการเขียนตัวเลือกอาจจะมีเห็นด้วยไม่เห็นด้วย ผิดหรือถูกก็ได้ หรือจะใช้เพียงด้านเดียว เช่น ผิดหรือถูกอย่างเดียวก็ได้ แต่เหตุผลจะต้องอิงเกณฑ์ตามทฤษฎี

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

กัลยา ศรีปาน (2542) ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนเลิศอนุสรณ์ ปีการศึกษา 2542 จำนวน 182 คน พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรม จริยธรรม แตกต่างจากนักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงจะมีคุณธรรม จริยธรรม มากกว่านักเรียนชาย เมื่อพิจารณาด้านตัวแปรระดับชั้น พบว่า คุณธรรม จริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่ามีคุณธรรม จริยธรรม มากกว่านักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า

กนกวรรณ วิวัฒน์ธนศิษฐ์ (2545) ได้ศึกษาองค์ประกอบคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนโดยรวมและจำแนกตามเพศและเปรียบเทียบคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันในด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 1,208 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวัดที่ใช้คือแบบสอบถามวัดคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม โดยใช้โปรแกรม SPSS สกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ PC และหมุนแกนแบบอโรทอนอลวิธีแวนแม็กซ์ และเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมแต่ละด้านของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านวินัยและความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านประหยัด และด้านความกตัญญู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉันทนา อุดมสิน (2537) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพอนามัย ด้านอุปนิสัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ด้านพลเมืองที่ดีของชาติ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงอยู่ในระดับที่ดีทั้ง 6 ด้าน ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทั้ง 6 ด้าน

ธัญญภรณ์ ทาริธาร (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชุมพร ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมสูง คือ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และนักเรียนที่มีความสามารถในการควบคุมตนในการเลือกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกาลเทศะ รวมถึงนักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากสังคมจะช่วยสร้างความมั่นใจ ผลักดันให้เขามีพฤติกรรมที่ดีในสังคม

สมนึก แกะระหัน (2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ด้านความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2541 จำนวน 236 คน พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชายในทุกด้าน

ธิดา เลิศพรประสบโชค (2547) ได้ศึกษาองค์ประกอบลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) และเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) โดยแยกตามเพศ และระดับชั้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) ในช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2546 กลุ่มตัวอย่างเลือกมาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือก คือ แบบสอบถามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) เป็น

แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .8934 เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พอสรุปได้ว่า การวัดคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ตลอดจนการมีพฤติกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีการจำแนกตามเพศและเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะเห็นว่า นักเรียนหญิงจะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงกว่านักเรียนชาย ตลอดจนนักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่าจะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากกว่านักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า

8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เรสท์ (Rest.1977) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับการพัฒนาทางจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 74 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง สถิติปัญญาปานกลางมีจำนวนชายหญิงเท่ากัน พบว่าหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าชายในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

เรเมอร์ (Reimer.1989) ได้สำรวจความเข้าใจของวัยรุ่น และโครงสร้างความหมายของความรับผิดชอบและประเมินถึงกระบวนการของความเข้าใจและโครงสร้างความรับผิดชอบเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นในด้านการพัฒนาตนเอง และความรับผิดชอบกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 72 คน อายุ 12 – 18 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ 4 ฉบับ ได้แก่แบบสัมภาษณ์การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก จำนวน 2 ฉบับ แบบสัมภาษณ์ของเรแกน (Regent Subject: - Object) จำนวน 2 ฉบับ เป็นคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความสัมพันธ์กับอายุและเพศ

ชาร์ป (Sharp.1992) ได้ศึกษาวุฒิภาวะในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและประสบการณ์ชีวิตของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นวัยรุ่นชาย 49 คน วัยรุ่นหญิง 40 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบความสามารถของวุฒิภาวะ ของไอโอว่า (IOWA) ผลการวิจัย พบว่าวินัยทางบ้านและวุฒิภาวะทางจริยธรรม ในเพศชายและหญิงมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติการเข้าทำกิจกรรมกับวุฒิภาวะทางจริยธรรม

ซิมเมอร์แมน (Zimmerman.1992) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของเพศกับการมีส่วนร่วมในการกีฬาที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 120 คน มีอายุระหว่าง 16 – 18 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีสองชนิด คือ แบบสอบถามประวัติ และแบบสอบถาม ดีไฟนิงอิชชู ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักกีฬาชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตามระดับชั้นจริยธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือเกณฑ์

จากเอกสารและงานวิจัยที่วัดคุณธรรม จริยธรรม พอสรุปได้ว่า เพศหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเพศชาย ตลอดจนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความรับผิดชอบในตนเองมีความสัมพันธ์กับอายุและเพศ และจากงานวิจัยจะพบว่า ผู้ทำวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดสถานการณ์ แบบสัมภาษณ์ และหาคุณภาพของแบบวัด โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ พร้อมทั้งหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมถึงหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามและค่าความเที่ยงตรงของแบบวัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามชนิดข้อความ ที่มีการกำหนดตัวแปรอิสระเป็นเพศและระดับชั้นเรียน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ซึ่งมีจำนวน 12 โรงเรียน รวม 129 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 4,679 คน เป็นเพศชาย 2,334 คน เป็นเพศหญิง 2,276 คน จำแนกเป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 36 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,409 คน เป็นเพศชาย 719 คน เป็นเพศหญิง 690 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 42 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,615 คน เป็นเพศชาย 815 คน เป็นเพศหญิง 800 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,665 คน เป็นเพศชาย 869 คน เป็นเพศหญิง 786 คน

ตาราง 1 จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาด ของ โรงเรียน	โรงเรียน	ป.4		ป.5		ป.6		รวมทั้งสิ้น	
		จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
เล็ก	1. บางไผ่	1	20	1	28	1	32	3	80
	2. บางเขือกหนึ่ง	2	56	2	65	2	68	6	364
กลาง	3. วัดศาลาแดง	3	103	3	105	3	118	9	326
	4. เพชรเกษม	3	102	3	116	3	109	9	327
ใหญ่	5. วัดบุญยประดิษฐ์	3	107	4	131	4	139	11	377
	6. คลองหนองใหญ่	4	184	4	186	5	204	13	574
	7. บางแคเหนือ	3	104	3	11	3	118	9	333
	8. วัดม่วง	4	148	4	163	4	186	12	497
	9. วัดพรหมสุวรรณสามัคคี	4	155	5	197	9	207	15	559
	10. บางแค (เนื่องสังวาลย์)	4	151	4	147	4	132	12	430
	11. วัดราษฎร์บำรุง	4	137	5	198	5	201	14	536
	12. หมู่บ้านเศรษฐกิจ	4	142	4	168	4	141	12	451
	รวม	39	1409	42	1615	44	1655	125	4679

ที่มา : สำนักงานเขตบางแคกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 สํารวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากสำนักงานเขตบางแคสังกัด กรุงเทพมหานคร แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดของโรงเรียน (ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่) เป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ทำการสุ่มมาร้อยละ 50 ของแต่ละขนาดของโรงเรียน (ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่) ได้จำนวน 6 โรงเรียน ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ที่ได้จากการสุ่มในขั้นตอนที่ 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในสำนักงานเขตบางแค

ขนาด ของ โรงเรียน	โรงเรียน	ป.4		ป.5		ป.6		รวมทั้งสิ้น	
		จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
เล็ก	บางไผ่	1	20	1	28	1	32	3	80
กลาง	วัดศาลาแดง	3	103	3	105	3	118	9	326
ใหญ่	วัดบุญประดิษฐ์	3	107	4	131	4	139	11	377
	วัดพรหมสุวรรณสามัคคี	4	155	5	197	6	207	15	559
	วัดราษฎร์บำรุง	4	137	5	198	5	201	14	536
	หมู่บ้านเศรษฐกิจ	4	142	4	168	4	141	12	451
	รวม	19	664	22	827	23	838	64	2329

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษาค่าเฉลี่ยประชากร ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น แล้วดำเนินการสุ่มตามหลักการสุ่ม โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดความคลาดเคลื่อน (Limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of confidence : $1 - \alpha$) ที่ .95 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ($e = Z_{.05/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1 จากคะแนนเต็มของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2. ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ได้จากการนำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 3 ระดับ จำนวน 50 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียน ซึ่งมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 31 คน ขึ้น

ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 34 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน พบว่าคะแนนความแปรปรวนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 101.41, 137.13 และ 111.16 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนนี้ไปประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 104)

3. คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้นได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 460 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 132 คน เป็นเพศชาย 66 คน เป็นเพศหญิง 66 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 164 คน เป็นเพศชาย 82 คน เป็นเพศหญิง 82 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 164 คน เป็นเพศชาย 82 คน เป็นเพศหญิง 82 คน ดังตาราง 3

ตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นเรียนและเพศ

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	66	66	132
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	82	82	164
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	82	82	164
รวม	230	230	460

4. การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบอย่างสมบูรณ์จากผู้ตอบแบบสอบถามไว้เพียง 460 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 132 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 66 คน นักเรียนหญิง 66 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 164 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 82 คน นักเรียนหญิง 82 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 164 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 82 คน นักเรียนหญิง 82 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (S^2) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 100.42, 137.13 และ 102.30 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าความแปรปรวนที่ใช้ในการประมาณค่าดังกล่าวมีค่าน้อยกว่าค่าประมาณความแปรปรวนที่ใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในขั้นของการวางแผน และเมื่อพิจารณาระดับของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดเป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ด้วยระดับความเชื่อมั่นของการประมาณ

ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 95 ในการวางแผนการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเท่ากับ 1 ปรากฏว่าผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรของตัวแปรการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าเฉลี่ย ($S_{\bar{X}}$) ในภาพรวมเท่ากับ 0.51 และผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าเฉลี่ยความรับผิดชอบของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีค่าความคลาดเคลื่อน ($Z_{\alpha/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1 ซึ่งมีค่าเท่ากับความคลาดเคลื่อนในการประมาณที่วางแผนไว้ในเบื้องต้น คือ 1 จึงสรุป ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดเพียงพอที่จะสามารถนำข้อมูลอ้างอิงไปยังประชากรได้ดียิ่งขึ้น

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 1 ฉบับคือ

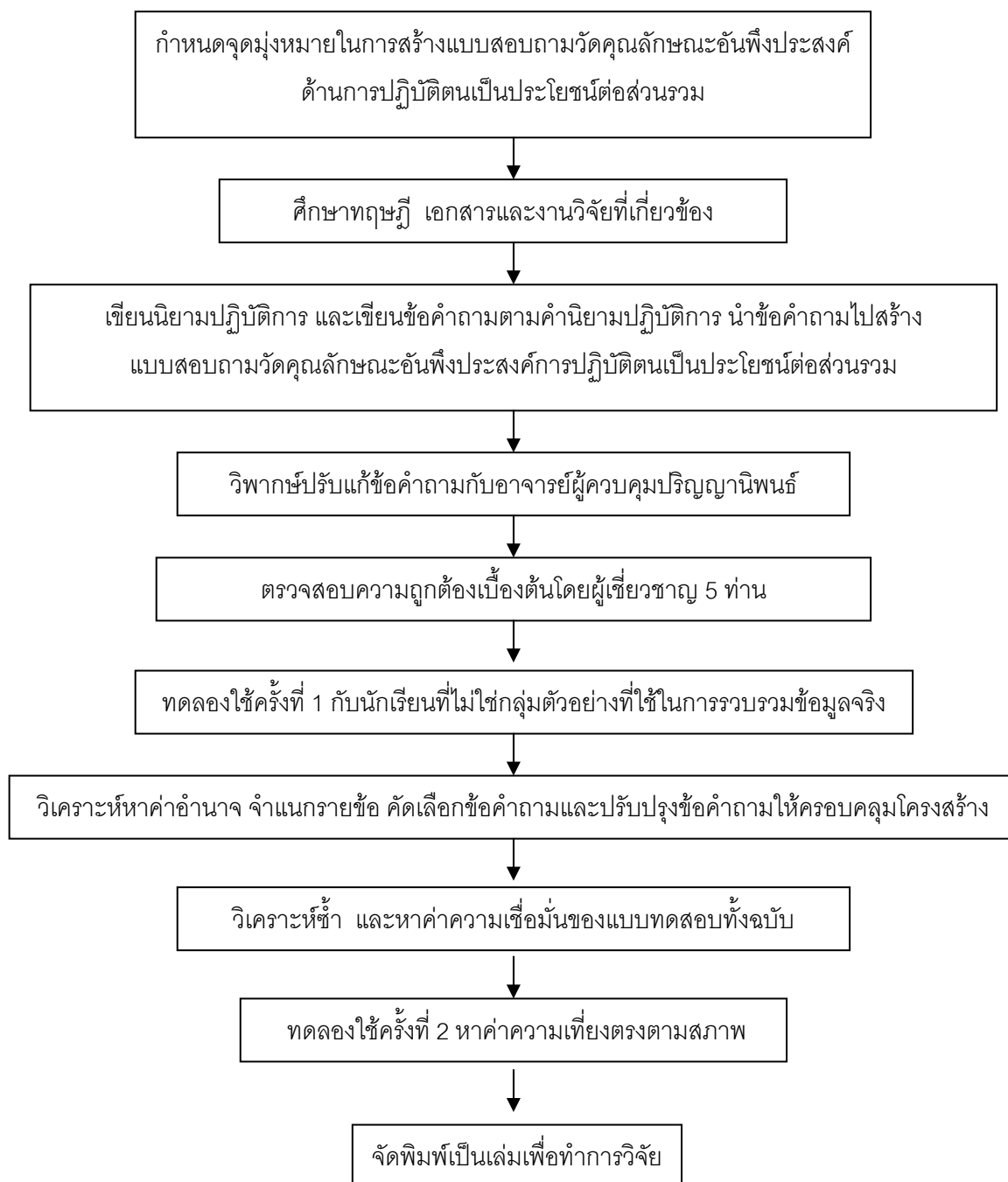
ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) คือ เพศ และ ระดับชั้นเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 3 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นโดยศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 4 ด้าน คือ ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการใช้ทรัพยากรส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังภาพประกอบที่ 3

วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียน ตามลำดับขั้น ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากภาพประกอบ 3 เป็นการแสดงลำดับขั้นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. หาความหมายหรือนิยามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม รวมทั้งระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน

2. ดำเนินการ วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษารอบสอง (2549 - 2553).ในมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการใช้ทรัพยากรส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ประมวล ความหมายพฤติกรรมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้ง 4 ด้าน สร้างนิยามปฏิบัติการจากความหมายพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากการรวบรวมข้อมูล กำหนดนิยามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมกำหนดตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้ง 4 ด้าน นำนิยามปฏิบัติการมาใช้เป็นหลักในการสร้างเครื่องมือวัดโดยสร้างข้อคำถามหรือข้อความให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ที่ระบุไว้ใน นิยามปฏิบัติการมาสร้างข้อคำถามได้จำนวน 71 ข้อ จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ข้อคำถามด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น จำนวน 11 ข้อ ข้อคำถามด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 22 ข้อ ข้อคำถามด้านการใช้ทรัพยากรส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ จำนวน 22 ข้อ และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน 16 ข้อ

4. นำข้อความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปวิพากษ์ปรับแก้ข้อคำถามกับประธานและกรรมการที่ควบคุมปริญญาบัตรเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงครอบคลุมโครงสร้างของนิยามเชิงปฏิบัติการ พร้อมทั้งปรับแก้ข้อคำถามตามข้อเสนอแนะตลอดจน ปรับการใช้ภาษาในแต่ละข้อความ ที่มีความหมายที่ใกล้เคียงหรือคล้ายกันเข้าด้วยกันจากนั้นนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ข้อคำถามจำนวน 51 ข้อ มีข้อคำถามด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นจำนวน 9 ข้อ ข้อคำถามด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามด้านการใช้ทรัพยากรส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ จำนวน 17 ข้อ ข้อคำถามด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ

5. ตรวจสอบคุณภาพขั้นต้น โดยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาของแบบวัดกับนิยามปฏิบัติการ จากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่

0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า ข้อคำถามด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีข้อคำถาม ผ่านเกณฑ์ 8 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.00 ข้อคำถามการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีข้อคำถาม 15 ข้อ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.00 ข้อคำถามการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการให้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ มีข้อคำถาม 17 ข้อ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1.00 ข้อคำถามการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1.00

6. นำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนบางแคเหนือ จำนวน 50 คน โรงเรียนคลองหนองใหญ่ 50 คน และโรงเรียนวัดม่วง 50 คน จากนั้นนำมาคัดเลือกแยกฉบับไม่สมบูรณ์ออก แล้วดำเนินการตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 100 ฉบับ หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ Item Total Correlation ด้วยสูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและครอบคลุมตามโครงสร้างนิยามปฏิบัติการ ได้ข้อคำถาม ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นไว้จำนวน 6 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.45 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมไว้ จำนวน 13 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 ถึง 0.57 ด้านการให้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพไว้ จำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ถึง 0.46 และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ จำนวน 7 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 ถึง 0.43 รวมทั้งหมด 40 ข้อ

7. นำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนที่ได้คัดเลือกไว้ 40 ข้อ มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .899

8. หาคความเที่ยงตรงตามสภาพของ แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้ครูประจำชั้นจำนวน 2 ห้องประเมินพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติจริงมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 73 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 34 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 39 คน

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้ นักเรียนที่ผ่านการประเมินจากครูตอบแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 นำคะแนนจากผลการประเมินของครูประจำชั้นกับคะแนนการตอบจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมาหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนปรากฏว่ามีค่าความสัมพันธ์ ทั้งฉบับเท่ากับ .923 สรุปได้ว่าแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมีค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ

9. ออกแบบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 460 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์การปฏิบัติตน เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมซ้ำพบว่ามีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .818

ตัวอย่าง แบบสอบถามการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

1. เพศ	() ชาย
	() หญิง
2. ระดับชั้น	
	() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
	() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
	() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียน	

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติบ้าง	ไม่เคยปฏิบัติ
ด้านการปฏิบัติตนในการไม่เอาเปรียบผู้อื่น				
0	นักเรียนเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังเมื่อซื้ออาหาร			
00	นักเรียนทำงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่			
ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม				
0	นักเรียนเข้าร่วมรณรงค์ลดภาวะโลกร้อน			
00	นักเรียนชักชวนผู้อื่นให้คัดแยกขยะ			
ด้านการใช้ทรัพยากรส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ				
0	นักเรียนใช้น้ำอย่างประหยัด			
00	นักเรียนไม่ขีดเขียนตามฝาผนังห้องน้ำ			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม				
0	นักเรียนใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก			
00	นักเรียนไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง			

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบวัดการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อ ได้กำหนดค่าของน้ำหนักของคะแนนตามตัวเลือกแต่ละข้อความ ดังนี้

ทางบวก			ทางลบ		
ปฏิบัติเป็นประจำ	ได้	2 คะแนน	ได้	0	คะแนน
ปฏิบัติบ้าง	ได้	1 คะแนน	ได้	1	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	ได้	0 คะแนน	ได้	2	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของ คะแนน ทั้งฉบับ

เกณฑ์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการประเมินรายภาค รายปี ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 ผ่านเกณฑ์ ระดับ 2 ดี ระดับ 3 ดีเยี่ยม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นในสถานศึกษาแต่ละพื้นที่

ตาราง 4 เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้ง 4 ด้าน

ด้าน	คิดเป็นร้อยละ	ระดับคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ด้านการปฏิบัติตน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น จำนวน 6 ข้อ (ระดับคะแนน 0-12)	50-59 60-79 80 ขึ้นไป	6.0 – 7.1 7.2 – 9.5 9.6 – 12.0	ผ่านเกณฑ์ ดี ดีเยี่ยม
ด้านการปฏิบัติ กิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 13 ข้อ (ระดับคะแนน 0-26)	50-59 60-79 80 ขึ้นไป	13.0 – 15.5 15.6 – 20.7 20.8 – 26.0	ผ่านเกณฑ์ ดี ดีเยี่ยม
ด้านการใช้ทรัพย์สิน ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมี ประสิทธิภาพ จำนวน 14 ข้อ (ระดับคะแนน 0-28)	50-59 60-79 80 ขึ้นไป	14.0 – 16.7 16.8 – 22.3 22.3 – 28.0	ผ่านเกณฑ์ ดี ดีเยี่ยม
ด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม จำนวน 7 ข้อ (ระดับคะแนน 0-14)	50-59 60-79 80 ขึ้นไป	7.0 – 8.3 8.4 – 11.1 11.2 – 14.0	ผ่านเกณฑ์ ดี ดีเยี่ยม
โดยภาพรวม จำนวน 40 ข้อ (ระดับคะแนน 0-80)	50-59 60-79 80 ขึ้นไป	40.0 – 47.9 48.0 – 63.9 64.0 – 80.0	ผ่านเกณฑ์ ดี ดีเยี่ยม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดม่วง โรงเรียนบางแคเหนือ โรงเรียนคลองหนองใหญ่ และโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนวัดบุญยประดิษฐ์ โรงเรียนวัดศาลาแดง โรงเรียนบางไผ่ โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง โรงเรียนหมู่บ้านเศรษฐกิจ แล้วนำหนังสือติดต่อโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งโรงเรียนที่ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 – 4 ธันวาคม 2551 และโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 8 – 19 ธันวาคม 2551 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 460 ฉบับ นักเรียนระดับชั้น ป.4 จำนวน 132 ฉบับ นักเรียนระดับชั้น ป.5 จำนวน 164 ฉบับ นักเรียนชั้น ป.6 จำนวน 164 ฉบับ ทำการลงรหัสข้อมูลในคอมพิวเตอร์ และจัดระบบข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าทางสถิติและทดสอบสมมติฐานการวิจัยและรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ คอมพิวเตอร์ ช่วยในการคำนวณ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตามเกณฑ์การตรวจคะแนนที่กำหนดไว้ โดยจัดกลุ่มนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศ
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อทำให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปรโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่านักเรียนที่มีเพศ และระดับชั้นต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกัน และเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับตัวแปรระดับชั้นเรียนที่ร่วมกันส่งผลต่อการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

หลังจากวิเคราะห์ความแปรปรวน ถ้าพบตัวแปรระดับชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe' – test) และ ถ้าพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนและเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบ Simple main effects เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทุกระดับของตัวแปรหนึ่งในแต่ละระดับของอีกตัวแปรหนึ่ง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ด้วยความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha = .05$) ซึ่งมีค่า $Z_{\alpha/2} = 1.96$ (มยุรี ศรีชัย. 2538: 104)

$$n = \frac{\left(\sum_{g=1}^L \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{W_g} \right)}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^L N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
	L	แทน	จำนวนระดับชั้นเรียน
	N_g	แทน	จำนวนประชากรในแต่ละชั้น
	σ_g^2	แทน	ความแปรปรวนของ แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในแต่ละชั้น
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า $\left(Z_{\alpha/2} S_x^- \right)$

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น (สุชาติดา กิระนันท์. 2542 : 119)

$$n_g = n \frac{N_g}{N}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	n_g	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
	N_g	แทน	ขนาดของประชากรในแต่ละชั้น

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถามโดยใช้สูตรของไครเนลลีและแสมเบลตัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2546: 248-249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 84) ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อ
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนรวมทุกข้อ
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนรวมยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณของคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้อ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (ลิวน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2546: 312)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	หมายถึง	จำนวนข้อ
	S_i^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i
	S_t^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	$\sum S_i^2$	หมายถึง	ผลรวมของความแปรปรวนรายข้อ

2.4 การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพโดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของคะแนนจากแบบประเมินที่ครูประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมกับคะแนนจากการตอบแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่าง X กับ Y
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนจากการประเมินของครูประจำชั้น
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของของกำลังสองของคะแนนจากการประเมินของครูประจำชั้น
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของของกำลังสองของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

$$\sum_{N} XY \quad \text{แทน} \quad \text{ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคู่ประพันธ์กับ}$$

$$\quad \quad \quad \text{แบบสอบถาม แต่ละคู่}$$

$$N \quad \text{แทน} \quad \text{จำนวนสมาชิกในกลุ่ม}$$

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.1.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคน

3.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) (Standard deviation) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 65)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนคน

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวแปรอิสระ 2 ตัว (Two-way Analysis of Variance) (นิคม ดังคะพิภพ. 2543: 149-150) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-2

3.2.1 หาค่าเฉลี่ยยกกำลังสองของแต่ละแหล่งความแปรปรวน ซึ่งเป็นค่าที่เกิดจากการนำค่าความเป็นอิสระ (df) ไปหารค่าผลบวกกำลังสอง (SS) ตามแหล่งความแปรปรวนที่สมนัยกัน ซึ่งสามารถคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}
 MS_A &= \frac{SS_A}{I-1} \\
 MS_B &= \frac{SS_B}{J-1} \\
 MS_{AB} &= \frac{SS_{AB}}{(I-1)(J-1)} \\
 MS_W &= \frac{SS_W}{\sum_{i=1}^I \sum_{j=1}^J (n_{ij} - 1)}
 \end{aligned}$$

3.2.2 หาค่าสถิติ F ของผลหลักจากตัวแปรระดับชั้นเรียนกับตัวแปรเพศ และผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับเพศ สามารถคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}
 F_A &= \frac{MS_A}{MS_W} \\
 F_B &= \frac{MS_B}{MS_W} \\
 F_{AB} &= \frac{MS_{AB}}{MS_W}
 \end{aligned}$$

3.2.3 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison test) ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe' – test) ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2546: 321)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนเบี่ยงเบน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean Square)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ เอฟ
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
A	แทน	ตัวแปรระดับชั้นเรียน
a_1	แทน	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
a_2	แทน	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
a_3	แทน	ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
B	แทน	ตัวแปรเพศ
b_1	แทน	เพศชาย
b_2	แทน	เพศหญิง
AB	แทน	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับตัวแปรเพศ
** $p < .01$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
* $p < .05$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 หาค่าสถิติพื้นฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ที่จำแนกตามรายด้านและภาพรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่านักเรียนที่มีเพศ และระดับชั้นต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกัน และเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับตัวแปรระดับชั้นเรียนที่ร่วมกันส่งผลต่อการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

หลังจากวิเคราะห์ความแปรปรวน ถ้าพบตัวแปรระดับชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของ เชฟเฟ (Scheffe' test) และถ้าพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนและเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบ Simple main Effects เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทุกระดับของตัวแปรในแต่ละระดับของอีกตัวแปรหนึ่ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตน
เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยรวม และ รายด้าน จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียนของนักเรียน

ด้าน	ระดับชั้นเรียน	ชาย		หญิง		รวม		การแปล
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	ความหมาย
การไม่ เอาเปรียบผู้อื่น	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	7.50	1.91	7.59	1.79	7.55	1.84	ดี
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	7.77	1.78	8.23	1.58	8.00	1.69	ดี
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	7.84	1.77	8.41	1.69	7.91	1.77	ดี
	รวม	7.72	1.81	8.11	1.71	7.89	1.77	ดี
การปฏิบัติ กิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อ ส่วนรวม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	11.71	4.68	12.80	3.74	12.25	4.00	ไม่ผ่านเกณฑ์
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	13.32	4.71	14.35	4.16	13.73	4.74	ผ่านเกณฑ์
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	14.45	3.91	15.48	3.68	14.96	3.82	ผ่านเกณฑ์
	รวม	13.19	4.58	14.31	4.01	13.75	4.32	ผ่านเกณฑ์
การใช้ ทรัพย์สิน ส่วนรวมอย่าง คุ้มค่าและมี ประสิทธิภาพ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	17.39	4.07	17.59	4.24	17.49	4.14	ดี
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	17.10	3.99	19.06	7.17	18.08	5.87	ดี
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	17.76	4.29	19.82	4.34	18.79	4.42	ดี
	รวม	17.42	4.12	18.82	5.55	18.32	4.94	ดี
การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	7.71	2.69	7.25	2.23	7.48	2.47	ผ่านเกณฑ์
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	7.47	2.71	8.37	2.23	7.93	2.52	ผ่านเกณฑ์
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	7.49	2.52	8.98	2.34	9.23	2.54	ดี
	รวม	7.55	2.63	8.27	2.63	7.91	2.52	ผ่านเกณฑ์
โดยภาพรวม	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	44.32	10.73	45.24	9.32	44.78	10.02	ผ่านเกณฑ์
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	45.48	11.21	50.02	11.81	47.75	11.72	ผ่านเกณฑ์
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	47.54	9.91	52.71	9.71	50.13	10.11	ดี
	รวม	45.88	10.66	49.61	10.79	47.74	10.87	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 5 พบว่า มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมี

ประสิทธิภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำแนกตามระดับชั้นเรียนและเพศ ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นเรียน ที่ร่วมกันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two – way Analysis of Variance)

เนื่องจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนมีข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง แต่ละกลุ่มจากตารางที่ 5 มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6 กลุ่ม (ระดับชั้นเรียนมี 3 ระดับ X เพศ มี 2 กลุ่ม) ต้องมีความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน ผลจากการดำเนินการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของข้อมูลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนทั้ง 6 กลุ่มย่อยด้วยสถิติ (Levene's test) จากการทดสอบพบว่า ค่า F เท่ากับ .696 ค่า p – value เท่ากับ .626 ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงว่าความแปรปรวนของประชากรแต่ละกลุ่มเท่ากัน สามารถวิเคราะห์ความแปรปรวนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์
ต่อส่วนรวมของนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนกับเพศต่างกัน จำแนกเป็นรายด้านและโดยภาพรวม

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	ระดับชั้นเรียน (A)	26.625	2	13.328	4.352*	.013
	เพศ (B)	16.075	1	16.075	5.248*	.022
	ปฏิสัมพันธ์ (AxB)	4.545	2	2.272	.472	.477
	ความคลาดเคลื่อน	1390.491	454	3.063		
	รวม	1439.693	459			
การปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	ระดับชั้นเรียน (A)	537.932	2	268.966	15.492**	.000
	เพศ (B)	142.688	1	142.688	8.218**	.004
	ปฏิสัมพันธ์ (AxB)	.824	2	.412	.024	.977
	ความคลาดเคลื่อน	7882.287	454	17.362		
	รวม	8565.748	459			
การใช้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่า	ระดับชั้นเรียน (A)	126.617	2	63.308	2.680	.070
	เพศ (B)	224.030	1	224.030	9.484**	.002
	ปฏิสัมพันธ์ (AxB)	77.261	2	38.630	1.635	.196
	ความคลาดเคลื่อน	10724.627	454	23.623		
	รวม	11182.774	459			
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระดับชั้นเรียน (A)	41.528	2	20.764	3.419*	.034
	เพศ (B)	47.978	1	47.978	7.900**	.005
	ปฏิสัมพันธ์ (AxB)	71.830	2	35.915	5.913**	.003
	ความคลาดเคลื่อน	2757.359	454	6.073		
	รวม	1439.695	459			
โดยภาพรวม	ระดับชั้นเรียน (A)	2096.320	2	1048.160	9.476**	.000
	เพศ (B)	1432.530	1	1432.530	12.950**	.000
	ปฏิสัมพันธ์ (AxB)	372.376	2	186.188	1.683	.187
	ความคลาดเคลื่อน	50219.695	454	110.616		
	รวม	54288.748	459			

*p < .05 **p < .01

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นและด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพไม่พบความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำแนกตามระดับชั้นเรียนด้วยสถิติทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe') ปรากฏผลดังตาราง 7

เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนชาย

เมื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ระดับชั้น กับเพศ ปรากฏว่าไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นเรียนที่ส่งผลร่วมกันต่อการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และโดยภาพรวม แต่พบปฏิสัมพันธ์ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์
ต่อส่วนรวมของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน จำแนกรายด้าน

ด้าน	ระดับชั้นเรียน	$\bar{x}$	ระดับชั้น ป.4	ระดับชั้น ป.5	ระดับชั้น ป.6
การปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม	ระดับชั้น ป.4	12.25	12.25	13.73	14.96
	ระดับชั้น ป.5	13.73		1.48*	2.71**
	ระดับชั้น ป.6	14.96			1.23*
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระดับชั้น ป.4	7.48	7.48	7.93	9.23
	ระดับชั้น ป.5	7.93		.45	1.75*
	ระดับชั้น ป.6	9.23			1.3
ภาพรวม	ระดับชั้น ป.4	44.78	44.78	47.75	50.13
	ระดับชั้น ป.5	47.75		2.96*	5.35**
	ระดับชั้น ป.6	50.13			2.38

*p < .05 **p < .01

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในภาพรวมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นเรียนกับเพศที่ส่งผลร่วมกันต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบ Simple main effects ปรากฏผลดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ในแต่ละระดับชั้น และ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละเพศ

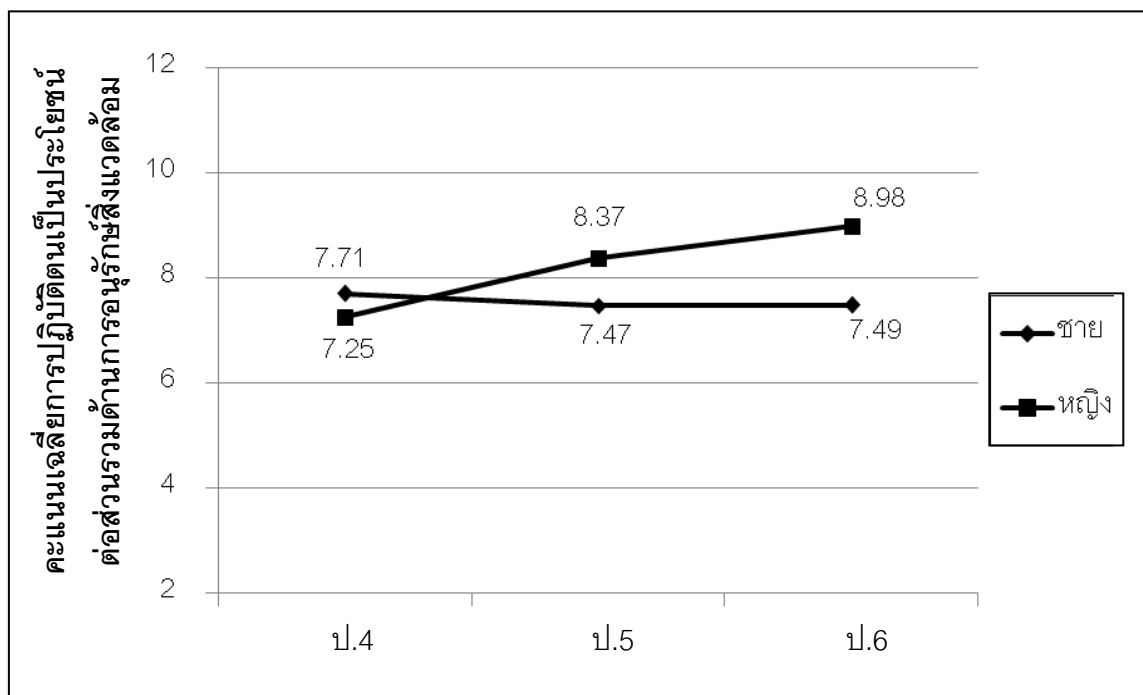
แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ระดับชั้นเรียน (A)	41.528	2	20.64	3.419*	.034
ระหว่างชายกับหญิง ป.4	6.818	1	6.818	1.113	.293
ระหว่างชายกับหญิง ป. 5	33.390	1	33.390	5.400*	.021
ระหว่างชายกับหญิง ป. 6	92.250	1	92.250	15.576**	.000
เพศ (B)	47.978	1	47.978	7.9000**	.005
ระหว่างชั้น ป.4,ป.5,ป.6 เพศชาย	4.594	2	2.297	.699	.498
ระหว่างชั้น ป.4,ป.5,ป.6 เพศหญิง	26.606	2	13.303	4.686*	.01
ความคลาดเคลื่อน	2757.359	454			
รวม	3010.525	459			

*p < .05 **p < .01

จากตาราง 8 พบว่าเมื่อพิจารณาระดับชั้นเรียนเป็นหลักที่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สูงกว่า นักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ที่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างจากนักเรียนชาย

เมื่อพิจารณาตัวแปรเพศ เป็นหลัก พบว่า ในกลุ่มนักเรียนหญิง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด รองลงมาเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำเสนอแผนภาพแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนเพื่อช่วยในการแปลความหมายจากตาราง 8 ชัดเจนขึ้นโดยนำคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากตารางที่ 5 มาจัดทำเป็นกราฟเส้น เพื่อที่จะอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับตัวแปรเพศที่ส่งผลร่วมกันต่อการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กราฟเส้น แสดงผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับตัวแปรเพศที่ร่วมกันส่งผลต่อการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากภาพประกอบ 4 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับตัวแปรเพศที่ร่วมกันส่งผลต่อการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนหญิง มีแนวโน้มสูงขึ้นตามระดับชั้นเรียนจากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนหญิง ในขณะที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนชาย

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขป ความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค จำแนกตามเพศ และระดับชั้น รวมทั้งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับระดับชั้นเรียนที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า นักเรียนมีเพศและระดับชั้นต่างกันมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกัน และเพศกับระดับชั้นร่วมกันส่งผลทำให้เกิดผลปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ในสังกัดสำนักงานเขตบางแค จำนวน 460 คน เป็นนักเรียนชาย 230 คน และเป็นนักเรียนหญิง 230 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จำนวน 40 ข้อ แบบข้อความ 3 ตัวเลือก ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .899 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพเท่ากับ .923

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมนำไปให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ หลังจากการตอบกลับผู้วิจัยเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ในการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียน ส่วนการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมระหว่างเพศ ระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยใช้สถิติ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two Way Analysis of Variance) กรณีที่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับเพศ ที่ส่งผลร่วมกันต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้วิจัยจึงทดสอบ Simple main effects ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมและด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพไม่พบความแตกต่าง

เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน ด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในตาราง 5 พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนชาย

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยสถิติทดสอบของเซฟเฟ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เมื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นของนักเรียนที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างชั้นเรียนกับเพศส่งผลร่วมกันต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงดำเนินการทดสอบ Simple main effects พบว่า เมื่อพิจารณาระดับชั้นเรียนเป็นหลักที่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างจากนักเรียนชาย

เมื่อพิจารณาตัวแปรเพศเป็นหลัก พบว่า ในกลุ่มนักเรียนหญิงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุดรองลงมาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแค พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ต้องมีการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตามวัยและระดับชั้นของผู้เรียนโดยการปลูกฝังนั้นมีการติดตามประเมินผลทุกรายภาคเรียน รายปี แล้วนำผลของการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด-เนตรนารี โดยจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเน้นการปลูกจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อสังคม และส่วนรวมมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ผ่านการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่องโดยการเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นจริงมากกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ในระดับดี

2. เมื่อพิจารณาในระดับชั้นเรียนรายด้าน พบว่า นักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ด้านการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับการอบรมร่วมกันในการปลูกฝังคุณธรรม การอยู่ร่วมกันและประกอบกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจัดให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีม ปลูกฝังการทำงานที่ต้องร่วมมือกันจึงทำให้การไม่เอาเปรียบผู้อื่นและการใช้ทรัพย์สินส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพของนักเรียนจึงอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ แสดงว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าร่วมการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมน้อยกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเพราะนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุประมาณ 9-10 ปี ซึ่งนักเรียนวัยนี้ยังไม่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นแบบทำตามคำสั่งเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตน

เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ เป็นเพราะนักเรียนได้รับการจัดประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จากการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจึงทำให้นักเรียนทั้งสองระดับนั้น มีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงทำให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี แสดงว่า การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดโดยสถานศึกษาต้องการให้นักเรียนมีผลการประเมิน อยู่ในระดับดีและดีเยี่ยม แสดงว่า การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนทั้งสองระดับชั้นมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ต้องปฏิบัติจริงน้อยกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนในชั้นปีนี้นักเรียนกำลังศึกษาน้อยกว่าตามลำดับจึงทำให้จึงทำให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์

3. เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนชายทุกด้าน แสดงว่าการจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนที่ทางโรงเรียนจัดให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย ซึ่งกิจกรรมทุกกิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดขึ้นตรงกับความต้องการที่มีอยู่ในบุคลิกลักษณะประจำตัวของนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย ประกอบกับนักเรียนหญิงให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของงานการประชาสัมพันธ์ งานบริการในการช่วยเหลือ การดูแลทรัพย์สินภายในชั้นเรียนส่วนรวมหรือนอกชั้นเรียน โดยกิจกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่ นักเรียนหญิงจะเป็นผู้ปฏิบัติมากกว่านักเรียนชาย

4. กรณีเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้นสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนในระดับชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ผ่านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ประจำวันที่ทางโรงเรียนได้จัดให้นักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่า โดยวัดจากแบบวัดและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกสอดคล้องกับคำกล่าวของ เสถียรพงษ์ วรรณปก (2547: 8) ที่กล่าวว่านักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนใหม่จากการฝึกฝนหรือการอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ ดังนั้นสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้จัดการศึกษาให้กับนักเรียนควรมีการส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนานักกิจกรรมด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ให้อยู่ในระดับที่ผ่านเกณฑ์หรือดีและดีเยี่ยม ตลอดจนพัฒนานักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอยู่ระดับผ่านเกณฑ์ ให้อยู่ในระดับที่ดีและดีเยี่ยม

1.2 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่านักเรียนชาย ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย และควรมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนชายให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยทดลองจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในทุกระดับชั้น จะทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงขึ้น ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะทำให้สังคมของการอยู่ร่วมกันพบแต่ความสุข อยู่ด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

2.2 ควรใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลายควบคู่กันในการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การใช้แบบสังเกต แบบรายงานตนเอง แบบสัมภาษณ์ การใช้เทคนิคสังคมมิติ และแบบทดสอบชนิดสถานการณ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา ศรีปาน. (2542). **การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- กนก จันทร์ขจร. (2540). **ธรรมเพื่อชีวิต.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิกนก จันทร์ขจร.
- กนกวรรณ วิวัฒน์ธนิษฐ. (2545). **การศึกษาองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการฝึกหัดครู. หน่วยศึกษานิเทศก์ (2525). **จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัด กรมการฝึกหัดครู.** กรุงเทพฯ.
- กรมการศาสนา. (2521). **ศีลธรรมและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- _____. (2523). **คู่มือครูจริยศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมวิชาการ. (2521). **คู่มือจริยศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **ผังมโนทัศน์กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.** กรุงเทพฯ.
- _____. (2541). **ทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2542). **ทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2544). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544.** กรุงเทพฯ. พิมพ์ครั้งที่ 1 : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). **การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.** กรุงเทพฯ. พิมพ์ครั้งที่ 1 : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2546). **การบริหารงานยุวกาชาดในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ. ฝ่ายลูกเสือและยุวกาชาด กองโรงเรียน สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

- กรมสามัญศึกษา. (2539). เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
จริยศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
จริยศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. สาระการเรียนรู้
และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2546). การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544.
- _____. (2548). การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว 2537.
- กองวิจัยทางการศึกษา. กรมวิชาการ. เอกสารการอบรมวิจัยปฏิบัติการครั้งที่ 7 เรื่อง การ
ประเมินผลหลักสูตรด้านคุณลักษณะ. 2526. (เอกสารอัดสำเนา) 3.
- กรองแก้ว สานุสนธิ์. (2529). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเสียสละของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหมวกเหล็กวิทยา จังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา อุดมสิน. (2537). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนสาธิต
ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูศรี วงศ์วัฒน์. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เทพวรรณการพิมพ์.
- โชติ เพชรชื่น. “การสร้างเครื่องมือวัดด้านจริยธรรม”. ใน การวัดผลการศึกษา. 3(2) : กันยายน –
ธันวาคม, 2524.
- เดโช สนวนานนท์. (2520). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธัญญภรณ์ ทารีสาร. (2548). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานประโยชน์ต่อส่วนรวม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.).** วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชุมพร วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.
- ธิดา เลิศพรประสพโชค. (2547). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผล การศึกษา).** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2530-2533). “**การพัฒนาวินัย คุณธรรม และจริยธรรม**” ในบทความทางวิชาการ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- บรรทม มณีโชติ. (2530). **รูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิด ข้อความและชนิดสถานการณ์ ที่มีต่อคุณภาพของแบบทดสอบ. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2525). **การวัดและการประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). **การใช้วิธีทัศนละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ :** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญญา ชมศิริ. (2547). **การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.**
- ป มหาพันธ์. (2544). **สอนเด็กให้รักสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์วังบูรพา.**
- ประเวศ วะสี. (2540, พฤษภาคม). “**วัฒนธรรมมรรค 8 เพื่ออนาคตของมนุษยชาติ**” **วัฒนธรรมสัมพันธ์สาร. 45(7) : 45**
- _____. (2545). **วิถีมุขยในศตวรรษที่ 21 สู่พหุภูมิใหม่แห่งการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :** มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549. (2546). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สกายบุ๊กส์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2545). **ธรรมบุญ : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.**

- พรรณี หงษ์พันธ์. (2546). **การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สีนลาวัณย์. (2530). **จริยธรรมกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). **เทคนิคการสัมภาษณ์**. กรุงเทพฯ : วี.เจ.พรินติ้ง.
- มานะ ร้อยดาพันธ์. (2543). **การศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มิเชล โอเบรอน. (2534). **โลกสวยด้วยมือเรา**. บริษัท เครดิตไทยจำกัด พิมพ์รวมเล่ม. กรุงเทพฯ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินรวมยอด : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. รอบแรก : กรุงเทพฯ. บริษัท จุดทองจำกัด.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิรุณ วิทยาประเสริฐ. (2545). **คุณลักษณะของนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (การบริหารอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- สงบ ลักษณะ. “**จริยศึกษา**” **วิจัยและวัดผล 25**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2(2) 2525.
- สวณา พรพัฒน์กุล. (2520). **รายงานการวิจัยเรื่องความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย**. กรุงเทพฯ : การศาลา.
- สาโรช บัวศรี. (2532). “**จริยธรรม**,” ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์. หน้า 59 – 63. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สุมาลี วงศ์ษา. (2550). **การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเมตตา** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา (2549 – 2553). **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสอง**.
- สุเทพ จิตชื่น. (2550). **สื่อการเรียนรู้ คุณธรรมนำความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2524). **โครงการอบรมเสริมสมรรถภาพครูประถม ครั้งที่ 1**. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2542). **เอกสารหลักฐานทางการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา**

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2542). **การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2546). **กรอบแนวคิดและแนวทางการประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่.** กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สมเชาว์ ศรีศักดิ์. (2546). **พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใน**

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ถ่ายเอกสาร.

สมนึก แกะหั่น. (2541). **พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน**

ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคำชะอี สำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดมุกดาหาร. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ. กศ.ม. (การประถมศึกษา).

มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2546). **คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ ในสำนักเลขาธิการสภา**

การศึกษา. รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี

93-94. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2545). **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 4. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช : กรุงเทพฯ.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2547). **จุดประกายแห่งชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.

อนุমানราชธน, พระยา. (2516). **ชาติ – ศาสนา – วัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : พระนครบรรณาการ.

อำรุง จันทวนิช. (2548). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.**

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกลและการพิมพ์.

Kohlberg, L. (1969). "Stage and Edquence : The Congitive – developmental Approach," in

D.A. Goslin (Ed.) *Hardbook of Socialization Theory and Research*, Chicago : Rand

McNally and Company, 347-480.

- _____. (1976). "Moral Stages and Moralization : The Cognitive Developmental Approach," In T. Lickona (Ed.) **Moral Development and Behavior ; Theory, Research and Social Issues**. New York : Holt, Rinehart and Winton, 31 – 53
- Piaget, Jean. (1932). **The Moral Judgement of the Child**. London : Harcourt, Brace.
- _____. (1960). **The Moral Judgement of the Child**. Lilinois. The Free Press.
- Sharp, D.M. (1992). "Moral Judgment Maturity and Life Experience of Early Adolescents." **"Dissertation Abstracts International**. 52 (3) : 3843– A.
- Zimmerman, B.D. (1992, June). "Effects of Sport Participational and Gender on Moral Judgement in Hiigh School Students. **"Dissertation Abstracts International**. 12 (4) : 4265– A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือ

**รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแบบสอบถามวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม**

1. อาจารย์ชวลิต รวยอาจัน	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นางสาวมาสวิมล รักบ้านเกิด	ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์การศึกษา
สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
3. นายอุดมศักดิ์ นาคี	นักวิชาการศึกษา 8 ว สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
4. นางสาวถวิล จันทร์สว่าง	นักวิชาการศึกษา 7 ว สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
5. นางสาวอุมาวดี มะคำไถ่	นักวิชาการศึกษา 7 ว สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ข้อ ที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	0.6	คัดเลือกไว้	26	0.8	คัดเลือกไว้	51	0.8	คัดเลือกไว้
2	1.0	คัดเลือกไว้	27	0.8	คัดเลือกไว้			
3	0.2	ตัดทิ้ง	28	1.0	คัดเลือกไว้			
4	1.0	คัดเลือกไว้	29	1.0	คัดเลือกไว้			
5	1.0	คัดเลือกไว้	30	1.0	คัดเลือกไว้			
6	1.0	คัดเลือกไว้	31	1.0	คัดเลือกไว้			
7	1.0	คัดเลือกไว้	32	1.0	คัดเลือกไว้			
8	1.0	คัดเลือกไว้	33	1.0	คัดเลือกไว้			
9	0.8	คัดเลือกไว้	34	1.0	คัดเลือกไว้			
10	0.6	คัดเลือกไว้	35	1.0	คัดเลือกไว้			
11	0.6	คัดเลือกไว้	36	0.8	คัดเลือกไว้			
12	1.0	คัดเลือกไว้	37	1.0	คัดเลือกไว้			
13	1.0	คัดเลือกไว้	38	1.0	คัดเลือกไว้			
14	1.0	คัดเลือกไว้	39	1.0	คัดเลือกไว้			
15	1.0	คัดเลือกไว้	40	1.0	คัดเลือกไว้			
16	1.0	คัดเลือกไว้	41	1.0	คัดเลือกไว้			
17	0.6	คัดเลือกไว้	42	1.0	คัดเลือกไว้			
18	1.0	คัดเลือกไว้	43	1.0	คัดเลือกไว้			
19	0.8	คัดเลือกไว้	44	0.8	คัดเลือกไว้			
20	0.6	คัดเลือกไว้	45	1.0	คัดเลือกไว้			
21	1.0	คัดเลือกไว้	46	0.8	คัดเลือกไว้			
22	1.0	คัดเลือกไว้	47	1.0	คัดเลือกไว้			
23	1.0	คัดเลือกไว้	48	0.8	คัดเลือกไว้			
24	1.0	คัดเลือกไว้	49	1.0	คัดเลือกไว้			
25	0.8	คัดเลือกไว้	50	1.0	คัดเลือกไว้			

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการปฏิบัติตนเป็น
ประโยชน์ต่อส่วนรวม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 50 ข้อ

ข้อ ที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	r	การพิจารณา
1	0.24	คัดเลือกไว้	26	0.16	ตัดทิ้ง
2	0.34	คัดเลือกไว้	27	0.40	คัดเลือกไว้
3	0.02	ตัดทิ้ง	28	0.35	คัดเลือกไว้
4	0.33	ตัดทิ้ง	29	0.39	คัดเลือกไว้
5	0.06	ตัดทิ้ง	30	0.45	คัดเลือกไว้
6	0.39	คัดเลือกไว้	31	0.45	คัดเลือกไว้
7	0.43	คัดเลือกไว้	32	0.37	คัดเลือกไว้
8	0.45	คัดเลือกไว้	33	0.25	คัดเลือกไว้
9	0.42	คัดเลือกไว้	34	0.00	ตัดทิ้ง
10	0.37	คัดเลือกไว้	35	0.36	คัดเลือกไว้
11	0.15	ตัดทิ้ง	36	0.20	ตัดทิ้ง
12	0.43	คัดเลือกไว้	37	0.32	คัดเลือกไว้
13	0.41	คัดเลือกไว้	38	0.36	คัดเลือกไว้
14	0.26	คัดเลือกไว้	39	0.36	คัดเลือกไว้
15	0.57	คัดเลือกไว้	40	0.38	คัดเลือกไว้
16	0.41	คัดเลือกไว้	41	0.39	คัดเลือกไว้
17	0.42	คัดเลือกไว้	42	0.40	คัดเลือกไว้
18	0.51	คัดเลือกไว้	43	0.38	คัดเลือกไว้
19	0.50	คัดเลือกไว้	44	0.29	คัดเลือกไว้
20	0.55	คัดเลือกไว้	45	0.38	คัดเลือกไว้
21	0.52	คัดเลือกไว้	46	0.22	ตัดทิ้ง
22	0.57	คัดเลือกไว้	47	0.51	คัดเลือกไว้
23	0.39	คัดเลือกไว้	48	0.43	คัดเลือกไว้
24	0.25	คัดเลือกไว้	49	0.26	คัดเลือกไว้
25	0.17	ตัดทิ้ง	50	0.23	ตัดทิ้ง

เมื่อวิเคราะห์ความเชื่อมั่นใหม่จาก 40 ข้อที่คัดเลือกไว้ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .899

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวธนภัทร จันทรสว่าง
วันเดือนปีเกิด	8 มกราคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	23 / 6 หมู่ 5 แขวง หนองค้างพลู เขต หนองแขม จังหวัด กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี แขวง บางไผ่ เขต บางแค จังหวัด กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนโพธิ์ทอง “จินดามณี” จังหวัดอ่างทอง
พ.ศ. 2539	ค.บ. (การประถมศึกษา) จากสถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาคลองกระโทก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2552	กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ